

Н. О. Коваль, І. Ю. Єпіфанова

БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ПРАКТИКУМ

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

Н. О. Коваль, І. Ю. Єпіфанова

БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Практикум

Вінниця
ВНТУ
2017

УДК 658.012.4
К56

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 13 від 27.04.2017 р.)

Рецензенти:

В. В. Джеджула, доктор економічних наук, професор

О. Л. Польова, доктор економічних наук, доцент

Л. М. Ткачук, кандидат економічних наук, доцент

Коваль, Н. О.

К56 **Банківський менеджмент : практикум / Н. О. Коваль, І. Ю. Єпіфанова. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 85 с.**

В практикумі розглянуто фундаментальні основи проведення практичного аналізу банківських операцій, оцінювання стану комерційних банків, наведено питання для самостійного контролю. Практикум розроблено відповідно до плану кафедри та програми дисципліни «Банківський менеджмент».

УДК 658.012.4

© ВНТУ, 2017

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Практичне заняття № 1. Розробка основних документів для відкриття рахунків в установах банків.....	6
Теоретична частина.....	7
1.1 Особливості відкриття рахунків в національній валюті, для вітчизняних суб'єктів бізнесу.....	8
1.2 Рахунки в національній валюті для іноземних суб'єктів – юридичних осіб (представництв різних компаній).....	9
1.3 Рахунки в національній валюті для фізичних осіб (вітчизняних та іноземців).....	9
1.5 Рахунки в іноземній валюті.....	10
Питання для самостійного контролю знань.....	11
Практичне заняття № 2. Критерій вибору банку. Визначення рейтингу банку.....	12
Теоретична частина.....	12
Питання для самостійного контролю знань.....	19
Практичне заняття № 3. Розробка основних документів для банківських установ щодо надання і використання кредитів.....	20
Теоретична частина.....	22
Питання для самостійного контролю знань.....	24
Практичне заняття № 4. Оцінення фінансового стану позичальника.....	25
Теоретична частина.....	27
Питання для самостійного контролю знань.....	33
Практичне заняття № 5. Особливості правового забезпечення повернення кредиту в установах банку.....	34
Теоретична частина.....	36
Питання для самостійного контролю знань.....	40
Практичне заняття № 6. Послуги розрахунково-кредитного типу, які надають комерційні банки своїм клієнтам.....	41
Теоретична частина.....	43
Питання для самостійного контролю знань.....	46
Практичне заняття № 7. Аналіз діяльності комерційного банку на підставі балансової звітності.....	47
Теоретична частина.....	50
Питання для самостійного контролю знань.....	57
Словник термінів.....	58
Список рекомендованої літератури.....	64
Додаток А. Картка із зразками підписів і відбитка печатки.....	66
Додаток Б. Заява на відкриття рахунка.....	67

Додаток В. Договір на комплексне обслуговування.....	68
Додаток Г. Заява на одержання кредиту.....	71
Додаток Д. Клопотання щодо надання кредиту.....	72
Додаток Е. Кредитний договір.....	73
Додаток Ж. Договір застави.....	75
Додаток И. Договір про заставу нерухомого майна (іпотеку).....	77
Додаток К. Договір про заставу товарів в обороті (переробці).....	80
Додаток Л. Договір застави майнових прав.....	82
Додаток М. Договір про заставу цінних паперів.....	83

ВСТУП

Метою викладання навчальної дисципліни «Банківський менеджмент» є докладне висвітлення питань, які пов'язані з особливостями організації роботи комерційних банків, з основними їх операціями та послугами, з механізмом залучення грошових коштів від суб'єктів господарської діяльності, з обслуговуванням банками платіжного обороту, а також з операціями банків з цінними паперами і валютою та облік цих операцій.

Основними завданнями дисципліни «Банківський менеджмент» є

- обґрунтування та ознайомлення з теоретичними основами організації та функціонування сучасної банківської системи;
- вивчення організації, управління та методології проведення операцій комерційних банків, їх взаємозв'язки та інформаційне забезпечення;
- вміння використовувати теоретичні знання для розуміння функціонування комерційних банків та всієї кредитно-банківської системи;
- здобути практичні знання щодо аналізу діяльності кредитно-фінансових установ.

Практикум з дисципліни «Банківський менеджмент» має економічний, організаційний та науковий аспекти. Наголос при вивченні дисципліни робиться переважно на вивченні фінансових та кредитних питань, які становлять основи грошово-кредитної політики. Знання цих основ дозволить студентам в подальшому кваліфіковано орієнтуватись в особливостях тих чи інших економічних процесів в галузі грошово-кредитної політики, приймати необхідні рішення в процесі роботи комерційних банків, забезпечуючи при цьому найвищу ефективність управління кредитно-фінансових інститутів.

Даний практикум містить в собі практичні завдання та методичні вказівки щодо їх виконання. В деяких роботах розглядаються особливі підходи розв'язання практичних задач на основі реальних документів, які використовуються в практиці банківської діяльності. Застосовуючи даний практикум, студент набуває практичних навичок із використання банківського кредиту при різних видах комерційних операцій в банку, відкритті рахунків в банківських установах, визначенні фінансового стану клієнтів банку, оцінення комерційного банку з точки зору клієнта цього банку та інше. Визначення основних показників в фінансових обчисленнях дозволить студентам більш детально ознайомитися з основами банківських розрахунків та визначенням фінансового підходу щодо вирішення складних економічних питань в сьогоденних умовах.

Навчальний посібник може бути використаний студентами денної та заочної форм навчання за спеціальністю «Менеджмент».

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

РОЗРОБКА ОСНОВНИХ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВІДКРИТТЯ РАХУНКІВ В УСТАНОВАХ БАНКІВ

Мета заняття: закріпити у студентів теоретичні навички із розробки основних документів, які надає суб'єкт підприємницької діяльності в установи банків.

Завдання. На основі вихідних даних, наведених в таблиці 1.1, необхідно:

1. Розробити основні документи, які необхідні для відкриття рахунка в банку;
2. Скласти заяву на відкриття рахунка певного виду;
3. Розробити та заповнити договір на комплексне обслуговування;
4. Заповнити картку для відкриття рахунка зі зразками підписів та відбитком печатки.

Таблиця 1.1 – Вихідні дані

№ варіанта	Вид суб'єкта бізнесу та організаційна форма	Вид рахунка	№ варіанта	Вид суб'єкта бізнесу та організаційна форма	Вид рахунка
1	2	3	4	5	6
1	Приватне підприємство	Поточний в національній валюті	16	Товариство з обмеженою відповідальністю	Кредитний в іноземній валюті
2	Акціонерне товариство	Поточний та субрахунок в національній валюті	17	Акціонерне товариство	Анонімний рахунок
3	Товариство з обмеженою відповідальністю	Кредитний в національній валюті	18	Представництво приватної компанії	Поточний рахунок в іноземній валюті
4	Акціонерне товариство	Бюджетний в національній валюті	19	Державне підприємство	Депозитний в іноземній валюті
5	Державне підприємство	Для накопичення засобів	20	Фізична особа	Поточний рахунок в іноземній валюті
6	Приватне підприємство	Депозитний в національній валюті	21	Фізична особа	Депозитний рахунок в національній валюті
7	Представництво приватної компанії	Рахунок типу «П»	22	Фізична особа	Депозитний рахунок в іноземній валюті

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6
8	Представництво	Рахунок типу «Н»	23	Товариство з обмеженою відповідальністю	Бюджетний в національній валюті
9	Фізична особа	Поточний рахунок в національній валюті	24	Приватне підприємство	Депозитний рахунок в іноземній валюті
10	Фізична особа	Рахунок до запитання	25	Акціонерне товариство	Депозитний в національній валюті
11	Фізична особа	Строковий рахунок	26	Державне підприємство	Поточний рахунок в національній валюті
12	Фізична особа	Чековий рахунок	27	Представництво приватної компанії	Поточний рахунок в національній валюті
13	Акціонерне товариство	Поточний в іноземній валюті	28	Фізична особа	Строковий рахунок в іноземній валюті
14	Акціонерне товариство	Поточний та субрахунок в іноземній валюті	29	Приватне підприємство	Поточний рахунок в іноземній валюті
15	Приватне підприємство	Депозитний в іноземній валюті	30	Товариство з обмеженою відповідальністю	Депозитний рахунок в національній валюті

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

Кожен суб'єкт бізнесу повинен зберігати свої грошові засоби на поточних рахунках, які відкриваються в установах банку. Всі питання відкриття рахунків в комерційних банках регулюються Інструкцією № 3 «Про ведення касових операцій в Україні», затвердженою НБУ.

На практиці в діяльності комерційних банків застосовуються такі види рахунків:

1. Рахунки в національній валюті – для вітчизняних суб'єктів бізнесу – юридичних осіб.

2. Рахунки в національній валюті для іноземних суб'єктів – юридичних осіб (представництв різних компаній).

3. Рахунки в національній валюті – для фізичних осіб (вітчизняних та іноземців).

4. Рахунки в іноземній валюті – для вітчизняних суб'єктів бізнесу – юридичних осіб, іноземних суб'єктів – юридичних осіб, фізичних осіб (вітчизняних та іноземців).

Розглянемо відкриття кожного з цих рахунків окремо.

1.1 Особливості відкриття рахунків в національній валюті для вітчизняних суб'єктів бізнесу

Відкриваються такі рахунки всім юридичним і фізичним особам, що зареєстровані як підприємці. Ці рахунки відкривають у будь-якому банку за місцем реєстрації підприємця або в якомусь іншому банку за його згоди. Рахунки відкривають на основі договору між підприємцем і банком за письмовим дозволом керівника банку.

Ці рахунки можуть бути таких видів.

1. **Поточні рахунки** – відкривають усім підприємцям, що мають основні й обігові засоби і ведуть свою діяльність з метою отримання прибутку, а також тим, **хто не займається** підприємницькою діяльністю, тобто організаціям, що фінансуються з бюджету (уповноважені різноманітних фондів та ті установи, які приїхали на гастролі і т. п.). З цього рахунка бізнесмен здійснює всі операції, пов'язані з забезпеченням розрахунків з іншими підприємцями, сплату податків, одержання зарплатні тощо.

2. **Для підприємств, які мають філії**, окремі відособлені підрозділи і т. п., що мають самостійний баланс і є самостійними платниками податків, за рішенням і клопотанням засновника (розпорядника) можуть відкривати субрахунки в комерційних банках за місцем перебування цих підрозділів. Обсяг операцій, здійснюваних із субрахунка, визначається юридичною особою.

Якщо підрозділ не має самостійного балансу і не є платником податків, то на такі субрахунки можна приймати тільки гроші (виручку) із подальшим перерахуванням цих коштів на головний розрахунковий рахунок і т. п., а також здійснювати операції із здійснення поточних витрат, наприклад, оплата за комунальні послуги.

3. **Бюджетні рахунки** – відкривають тим суб'єктам, що отримують кошти з бюджетів для цільового використання. Зрозуміло, якщо цілей декілька – то і бюджетних рахунків може бути декілька.

4. **Позикові рахунки** – відкривають тим суб'єктам, що одержали в установах банку КРЕДИТИ відповідно до чинного законодавства й укладеного кредитного договору – для врахування виданих і повернутих грошей.

5. **Депозитні рахунки** – відкривають на основі депозитного договору між суб'єктом і банком на термін, обговорений сторонами. Іншими словами – ДЕПОЗИТ – це вклад суб'єкта на термін. Кошти на депозит перераховуються з розрахункового або поточного рахунка суб'єкта і після закінчення терміну депозиту повертаються на ці рахунки. Мета депозиту –

це акумулювання тимчасово вільних коштів суб'єкта бізнесу, що не використовуються ним для здійснення поточних платежів.

6. Рахунки для накопичення коштів з метою виїзду для лікування за кордон – відкривають спеціалізованими організаціями (дитячий фонд) відповідно до Постанови Кабінету України 8 грудня 1995 року, № 991.

Для відкриття рахунка в національній валюті суб'єкт бізнесу (ВІТЧИЗНЯНИЙ) подає в установу банку такі документи:

- заяву на відкриття рахунка (вказуючи його вид);
- копію свідоцтва про державну реєстрацію;
- копію рішення про створення суб'єкта бізнесу (наприклад, засновницький договір), завірений або нотаріально, або органом, що прийняв таке рішення;
- копію нотаріального завіреного статуту, зареєстрованого належним чином. На тому екземплярі статуту, де стоїть позначка податкової інспекції про реєстрацію в податковому відділі, робиться позначка банку, після чого цей примірник повертається суб'єкту. Якщо суб'єкт працює без статуту – статут не подається, наприклад, якщо це повне товариство;
- картку зі зразками підписів керівника і головного бухгалтера, а також відбитком печатки (для фізичної особи – підпис завіряється нотаріально).

1.2 Рахунки в національній валюті для іноземних суб'єктів – юридичних осіб (представництв різних компаній)

У національній валюті іноземним суб'єктам бізнесу відкривають рахунки двох типів:

- типу «Н» – якщо суб'єкт не займається підприємницькою діяльністю, гроші витрачаються тільки на утримання посольства, представництва та інше.
- типу «П» – якщо суб'єкт займається підприємництвом. Цей рахунок аналогічний поточному, за деякими винятками, наприклад, купівля валюти на міжбанківському ринку, здійснення інвестицій, прийом вкладів населення і т. п.

1.3 Рахунки в національній валюті для фізичних осіб (вітчизняних і іноземців)

Такі рахунки бувають **розрахункові** та **ощадні**.

Розрахункові рахунки – відкривають усім підприємцям – фізичним особам (як вітчизняним, так і іноземцям, що зобов'язані сплачувати податки в Україні).

Для відкриття такого рахунка необхідно подати в банк такі документи:

- заяву;

- документ, що підтверджує особу;
- договір між банком і клієнтом про відкриття й обслуговування рахунка (у договорі повинен бути показаний ідентифікаційний код фізичної особи як платника податків),
- картку зі зразком підпису, зробленого в присутності працівника банку.

Ощадні рахунки – відкривають усім бажаним на основі договору про відкриття такого рахунка і видачі ощадної книжки або ощадного сертифіката. У договорі обговорюється вид вкладу, сума, що вноситься, розмір плати, терміни зберігання, відповідальність сторін і ін. умови.

Види ощадних вкладів

- **«До запитання»**, коли клієнт може вільно розпоряджатися грошима, тобто брати і класти гроші на рахунок коли завгодно.
- **«Термінові»** – покладені на час, протягом якого брати гроші не можна. Якщо гроші знімаються раніше – нараховується процент у зменшеному розмірі.
- **«Чекові»** – це наче комбінація рахунків «до запитання» і «термінового». Тобто, гроші вносяться на «терміновий» вклад, але за бажання можуть бути переведені «до запитання» із видачею чекової книжки, чеками якої можна розраховуватися з іншими особами.

1.4 Рахунки в іноземній валюті

Відкриваються не всіма банками, а тільки тими, що мають ліцензію Національного банку або, так звані, уповноваженими банками.

Види рахунків, що відкривають в іноземній валюті

- **Розрахункові рахунки** – відкривають для здійснення намірів за *торговими операціями* (оплата за поставлені товари й т. п. закордонним партнером), при здійсненні намірів (видача готівки) із використанням пластикових карток або чеків, для здійснення неторгових операцій (купівля – продаж валюти через пункти обміну) і ін. За кожним видом (кодом) валюти може бути відкритий ОДИН розрахунковий рахунок.

- **Суброзрахункові рахунки** – відкриваються філіям суб'єктів бізнесу та призначаються такі рахунки тільки для зарахування виручки у валюті і перечислення цієї виручки на головний розрахунковий рахунок.

Крім вищезгаданих рахунків ще існують інші, такі, наприклад, як позичкові, депозитні, але порядок роботи з ними схожий на той, який був наведений для рахунків в національній валюті.

Особливості відкриття рахунків в іноземній валюті

Для вітчизняних суб'єктів бізнесу – юридичних осіб

Для відкриття розрахункового рахунка або субрахунка в іноземній валюті суб'єкти бізнесу подають такі ж документи, що і для відкриття звичайного поточного рахунка.

Для іноземних суб'єктів бізнесу – юридичних осіб порядок відкриття поточного рахунка більш складний. Наприклад, для представництва юридичної особи необхідно подати в банк такі документи:

- заяву про відкриття рахунка;
- копію свідоцтва про реєстрацію представництва в Україні;
- копію легалізованої виписки з торгового реєстру країни перебування – юридичної особи, нотаріально завірену;
- копію легалізованого статуту, нотаріально завірену;
- копію легалізованого рішення юридичної особи про відкриття представництва в Україні;
- копію легалізованого положення про представництво, завірену нотаріально;
- копію легалізованого доручення на здійснення представницьких функцій, завірену нотаріально;
- картку зі зразками підписів і відбитком печатки, завірену нотаріально.

Для фізичних осіб

Для відкриття розрахункового рахунка суб'єкт підприємництва повинен подати в банк такі документи:

- заяву установленної форми;
- копію свідоцтва про держ. Реєстрації;
- картку зі зразком підпису, завірену нотаріально.

Загальне правило: якщо немає печатки (перереєстрація і т. п.), то керівник банку визначає термін, в період якого клієнт може працювати без печатки і повинен її виготовити.

Зразки основних документів, які необхідно подати в банк для відкриття рахунків надані в додатках А, Б, В.

Питання для самостійного контролю знань

1. Ким може відкриватись рахунок в національній валюті?
2. Які особи мають право відкривати рахунки в іноземній валюті?
3. Що собою являє картка зі зразками підписів та печатки?
4. Які рахунки мають право відкривати представництва іноземних суб'єктів господарювання?
5. Які документи необхідно подати суб'єкту підприємницької діяльності для відкриття розрахункового рахунка?
6. Які умови відкриття чекового рахунка для фізичних осіб?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2 КРИТЕРІЙ ВИБОРУ БАНКУ. ВИЗНАЧЕННЯ РЕЙТИНГУ БАНКУ

Мета заняття: ознайомити студентів з існуючою методикою вибору банку та з визначенням в сучасних умовах рейтингу комерційного банку.

Завдання. На основі вихідних даних, наведених в таблиці 2.1, необхідно визначити:

- скільки прибутку приносить кожна грошова одиниця, яка знаходиться на депозитних та кредитних рахунках в банку;
- визначити рейтинг банків та зробити загальний висновок, щодо оцінки фінансового стану їх діяльності.

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

Комерційних банків на сьогодні існує досить велика кількість. Кожен з них має свою специфіку та займає відповідне місце в кредитній системі. Тому, перед кожним суб'єктом бізнесу виникає питання, пов'язане з вибором банку, який би задовольняв усі поточні потреби клієнта. Необхідно зазначити, що ефективність роботи комерційних банків залежить від загального стану національної економіки, більш чи менш успішної діяльності людей. Банкам доводиться діяти в умовах коливань рівня пропозиції та попиту на їхні послуги, конкуренції, різноманітних ризиків тощо. Відтак, рекомендації щодо управлінських рішень повинні впливати з узагальненої оцінки всебічного аналізу діяльності комерційного банку – його рейтингу.

Рейтинг визначають за стандартизованою системою, яка дає змогу усі банки розглядати під одним кутом зору. Вона ґрунтується на аналізі основних показників фінансового стану банку і дає можливість зосередитися на головних його компонентах. Такою системою є загальновідома «САМЕЛ», на базі якої (з урахуванням специфічних особливостей національної банківської системи) визначають рейтинг комерційних банків.

В світовій практиці для визначення рейтингу банку застосовуються такі показники:

1. К1 – коефіцієнт результативності банківської діяльності – це коефіцієнт, який характеризує рентабельність діяльності банку (ROE), тобто він показує залежність підвищення прибутку від активності власного капіталу банку. Цей коефіцієнт розраховується за формулою:

$$K1 = \frac{БП}{СК}, \quad (2.1)$$

де БП – балансовий прибуток, тис. грн;
СК – сума статутного капіталу, тис. грн.

Таблиця 2.1 – Визначення рейтингу банку

Варіант завдання	Показники діяльності банків, тис. грн	Назва банку										Райффайзен Аваль
		Промінвестбанк	Приватбанк	Ощадбанк	УкрСиббанк	Укрсоцбанк	Укрексім-банк	Альфа-Банк	Укргазбанк	VS банк		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	Статутний капітал	177,4	582,3	893,8	344,9	728,1	288,5	693,4	498,2	569,1	349,4	
2	Баланс	634,5	982,5	345,4	182,7	257,2	745,6	983,6	891,3	1011,5	784,2	
1	Депозити	102300,5	204201,6	116409,3	184305,9	115304,1	125314,1	125325,2	112304,5	115116,2	118115	
2	Прибуток	113411,6	115312,7	227510,4	295416,3	216415,2	227526,3	238637,4	122415	126127	129125	
1	Статутний капітал	4276,1	3978,6	5098,2	6410,1	5432,3	6432,3	6732,4	4378	5544	6984,9	
2	Баланс	3168,2	4099,5	6109,1	7521,3	6543,4	6943,5	7043,6	5489	6655	7875	
1	Депозити	10578,4	12443,1	15812,3	20436,5	11384,9	11489,2	11598,3	11521	10710	10111	
2	Прибуток	18486,5	13125,2	14923,4	17547,6	12495,1	12408,2	14502,3	12712	11821	12122	
3	Статутний капітал	289,5	693,4	904,9	455,05	839,2	791,5	429,7	349	896	564	
4	Баланс	745,6	993,6	456,5	199,8	168,3	238,4	249,5	489	562	784	
1	Депозити	113501,6	115112,7	227519,4	295416,9	226415,2	227315,1	227416,1	284908,1	123459	103057	
2	Прибуток	224522,7	226423,8	338621,5	306527,4	327526,3	438627,4	558626,3	395919	134560	124168	
3	Статутний капітал	5389,2	4089,7	4198,3	5521,2	6543,4	6654,5	7843,5	4354	6970	8290	
4	Баланс	4279,3	5199,6	7219,2	8632,4	7654,5	8964,3	8064,4	5265	6881	9191	
1	Депозити	21699,5	34886,2	26731,4	21587,5	2348,6	2459,5	5559,6	31304	42208	55408	
2	Прибуток	3421,8	2459,8	34300,5	9549,1	1847,2	1958,1	1969,2	42415	53319	44519	
3	Статутний капітал	345,6	701,5	504,5	236,05	940,1	950,2	960,3	643	874	905	
4	Баланс	876,5	1010,2	567,8	101,9	174,4	767,9	878,2	565	431	898	
1	Депозити	184543,7	348405,8	431203,0	391589,1	345405,1	455515,1	435526,2	432101	525111	555701	
2	Прибуток	364723,8	341408,9	805907,4	407631,3	423109,1	412119	432220	541212	634101	454612	
3	Статутний капітал	6509,1	7689,3	7861,3	5621,5	7432,2	7534,1	7835,2	9945,1	7445	6541	
4	Баланс	4821,3	5932,4	4293,4	9871,3	8762,6	9873,7	9873,7	9054	8536	7652	
1	Депозити	44344	22344	35391	22531	32444	53444	56444	67555	64333	43555	
2	Прибуток	76755	21344	44562	44863	44333	44221	45222	55202	56412	78903	
3	Статутний капітал	568,2	437,5	944,6	398,1	301,2	898,4	809,5	242	428	546	
4	Баланс	764,8	342,1	951,7	409,2	903,4	915,5	1017,6	355	648	827	
1	Депозити	198304,5	187304,6	171304,3	192304,5	101315,6	111326,0	12436,0	111426	112437	15456	
2	Прибуток	178305,6	178205,9	188205,9	174306,1	185207,2	195317	194418	184216	185517	206418	

Продовження таблиці 2.1

Варіант завдання	Показники діяльності банків, тис. грн	Назва банку										Райффай-зен Аваль
		Промін-вестбанк	Приваг-банк	Ощад-банк	УкрСиб-банк	Укрсоц-банк	Укркресім-банк	Альфа-Банк	Укргаз-банк	VS банк		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
7	Прибуток	45455	22545	46491	33631	33555	44675	44321	35642	34505	45301	
8		87866	22555	55673	55974	55074	56174	56275	66185	67285	55784	
9	Статутний капітал	248,3	428,1	984,5	998,2	428,1	591,3	364,1	408	792	674,3	
10		359,4	369,4	995,6	909,3	539,2	602,4	475,2	509	893	695,4	
9	Баланс	104200,6	115300,7	116400,8	118500,9	204020,9	306408,1	115268,2	126315,2	128500,1	108300,7	
10		115300,7	112211,8	114212,9	115608,4	116709,2	112407,3	102408,4	109408,5	198103,6	109400,8	
9	Депозити	8411,3	7215,9	4528,7	2863,2	3489,1	4842,7	7264,5	3684,9	8439,7	9816,5	
10		9512,4	8326,8	5639,8	3478,3	3594,9	3604,2	3740,9	5246,3	3671,2	4560,3	
9	Прибуток	24109	84902	70501,2	30405	25101,2	27202,3	30451,9	20830,1	64301,2	10100,9	
10		28119	85913	81602,1	41516	36101,3	38414,2	41562,9	31831,2	75212,3	10101,9	
11	Статутний капітал	358,4	539,2	975,6	998,3	539,2	692,4	475,2	518,2	863	685,4	
12		469,5	640,3	986,7	999,5	640,1	693,5	574,3	629,3	974	794,5	
11	Баланс	115211,7	125312,8	117410,9	229511,9	214021,9	316408,2	115348,3	136415,1	139511,2	118401,9	
12		126311,8	114311,9	115232,9	116719,5	117819,3	113507,3	126548,3	127315,2	149612,1	129511,9	
11	Депозити	8422,3	7512,9	4639,8	3974,3	5498,2	5953,8	7354,6	4795,9	7449,8	9817,6	
12		8533,4	9623,9	5739,9	4985,4	6599,3	6964,4	8465,7	5896,9	8559,9	9928,7	
11	Прибуток	35119	95912	61601	41415	36111,1	38212	41661,9	23831,2	65415,3	11123,9	
12		46220	96915	17712	52526	47112,2	49312	4661,9	36831,3	76526,4	12223,0	
13	Статутний капітал	498,2	649,3	986,7	784,4	649,3	792,5	586,3	619,3	974	796,4	
14		469,5	470,9	877,8	895,5	759,4	893,6	697,4	729,4	985	809,5	
13	Баланс	166322,8	136424,9	189521,9	339622,9	325132,9	467519,3	175359	247416	149622,2	129512,8	
14		277433,5	147535,8	299632	449521,5	436136	578620,2	286460	358527,2	259621,3	230615,6	
13	Депозити	9533,5	8624,9	5639,7	4985,4	5698,3	5564,9	8465,7	6896,2	8559,9	9038,8	
14		8444,6	7735,9	7734,8	5905,5	7798,4	6064,9	7565,8	7977,3	9669,0	9249,9	
13	Прибуток	45119	95915	716101	42416	47111	49215	52773	45831,6	76516,4	11032,4	
14		66227	90226	827101	35527	88101,3	59026	63884	56942,7	87627,3	11143,5	

Продовження таблиці 2.1

Варіант завдання	Показники діяльності банків, тис. грн	Назва банку										Райффайзен Аваль
		Промінвестбанк	Приватбанк	Ощадбанк	УкрСиббанк	Укрсоцбанк	Укркрембанк	Альфа Банк	Укргазбанк	VS банк		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
15	Статутний капітал	784,2	345,2	259,4	482,5	978,2	569,1	364,9	598,2	674,1	349,5	
16	Баланс	895,3	495,3	361,5	591,6	667,3	670,9	475,9	699,3	785,2	459,6	
15	Депозити	172913,2	194305,9	1204301	160513	130121	141232	152343	167357	188468	174597	
16	Прибуток	183023	185416	1215312	161724	141332	152145	163454	178458	197579	185698	
15	Статутний капітал	2435	4854	6424	7897	3669	4493	5990	6780	6891	9311	
16	Баланс	2540	4965	6537	8908	4770	5582	6112	7892	7792	9277	
15	Депозити	64112	45903	49800	64300	28400	36900	48907	54192	84122	33222	
16	Прибуток	75221	56914	49122	65411	39511	47911	59818	65291	95322	44455	
17	Статутний капітал	634,5	582,3	345,4	344,9	257,2	288,5	983,6	408	792	674,3	
18	Баланс	289,5	993,6	904,9	199,8	839,2	238,4	429,7	408	792	674,3	
17	Депозити	113411,6	204201,6	227510,4	184305,9	216415,2	125314,1	238637,4	126315,2	128500,1	108300,7	
18	Прибуток	113501,6	226423,8	227519,4	306527,4	226415,2	438627,4	227416,1	126315,2	128500,1	108300,7	
17	Статутний капітал	3168,2	3978,6	6109,1	6410,1	6543,4	6432,3	7043,6	3684,9	8439,7	9816,5	
18	Баланс	5389,2	5199,6	4198,3	8632,4	6543,4	8964,3	7843,5	3684,9	8439,7	9816,5	
17	Депозити	18486,5	12443,1	14923,4	20436,5	12495,1	11489,2	14502,3	20830,1	64301,2	10100,9	
18	Прибуток	21699,5	2459,8	26731,4	9549,1	2348,6	1958,1	5559,6	20830,1	64301,2	10100,9	
19	Статутний капітал	345,6	1010,2	504,5	101,9	940,1	767,9	960,3	509	893	695,4	
20	Баланс	568,2	342,1	944,6	409,2	301,2	915,5	809,5	509	893	695,4	
19	Депозити	184543,7	341408,9	431203,0	407631,3	345405,1	412119	435526,2	109408,5	198103,6	109400,8	
20	Прибуток	198304,5	178205,9	171304,3	174306,1	101315,6	195317	12436,0	109408,5	198103,6	109400,8	
19	Статутний капітал	6509,1	5932,4	7861,3	9871,3	7432,2	9873,7	7835,2	3684,9	3671,2	9816,5	
20	Баланс	7410,2	6123,1	7521,6	6323,3	8521,8	6523,6	8522,9	5246,3	8439,7	4560,3	
19	Депозити	44344	21344	35391	44863	32444	44221	56444	31831,2	64301,2	10101,9	
20	Прибуток	45455	22555	46491	55974	33555	56174	44321	20830,1	75212,3	10100,9	
21	Статутний капітал	248,3	369,4	984,5	909,3	428,1	602,4	364,1	509	792	695,4	
22	Баланс	358,4	640,3	975,6	999,5	539,2	693,5	475,2	629,3	863	794,5	

Продовження таблиці 2.1

Варіант завдання	Показники діяльності банків, тис. грн	Назва банку										Райффай-зен Аваль
		Промін-вестбанк	Приват-банк	Ощадбанк	УкрСиб-банк	Укросоц-банк	Укрексім-банк	Альфа-Банк	Укргаз-банк	VS банк		
21	Баланс	104200,6	112211,8	116400,8	115608,4	204020,9	112407,3	115268,2	109408,5	128500,1	109400,8	
22		115211,7	114311,9	117410,9	116719,5	214021,9	113507,3	115348,3	127315,2	139511,2	129511,9	
21	Депозити	8411,3	8326,8	4528,7	3478,3	3489,1	3604,2	7264,5	5246,3	8439,7	4560,3	
22		8422,3	9623,9	4639,8	4985,4	5498,2	6964,9	7354,6	5896,9	7449,8	9928,7	
21	Прибуток	24109	85913	70501,2	41516	25101,2	38414,2	30451,9	31831,2	64301,2	10101,9	
22		35119	96915	61601	52526	36111,1	49312	41661,9	36831,3	65415,3	12223,0	
23	Статутний капітал	498,2	470,9	986,7	895,5	649,3	893,6	586,3	729,4	974	809,5	
24		784,2	495,3	259,4	591,6	978,2	670,9	364,9	699,3	674,1	459,6	
23	Баланс	166322,8	147535,8	189521,9	449521,5	325132,9	578620,2	175359	358527,2	149622,2	230615,6	
24		172913,2	185416	1204301	161724	130121	152145	152343	178458	188468	185698	
23	Депозити	9533,5	7735,9	5639,7	5905,5	5698,3	6064,9	8465,7	7977,3	8559,9	9249,9	
24		2435	4965	6424	8908	3669	5582	5990	7892	6891	9277	
23	Прибуток	45119	90226	716101	35527	47111	59026	52773	56942,7	76516,4	11143,5	
24		64112	56914	49800	65411	28400	47911	48907	65291	84122	44455	
25	Статутний капітал	634,5	693,4	345,4	455,05	257,2	791,5	983,6	349	1011,5	564	
26		745,6	701,5	456,5	236,05	168,3	950,2	249,5	643	562	905	
25	Баланс	113411,6	115112,7	227510,4	295416,9	216415,2	227315,1	238637,4	284908,1	126127	103057	
26		224522,7	348405,8	338621,5	391589,1	327526,3	455515,1	558626,3	432101	134560	555701	
25	Депозити	3168,2	4089,7	6109,1	5521,2	6543,4	6654,5	7043,6	4354	6655	8290	
26		4279,3	7689,3	7219,2	5621,5	7654,5	7534,1	8064,4	9945,1	6881	6541	
25	Прибуток	18486,5	34886,2	14923,4	21587,5	12495,1	2459,5	14502,3	31304	11821	55408	
26		3421,8	22344	34300,5	22531	1847,2	53444	1969,2	67555	53319	43555	
27	Статутний капітал	358,4	470,9	975,6	895,5	539,2	893,6	475,2	729,4	863	809,5	
28		469,5	345,2	986,7	999,5	978,2	693,5	364,9	629,3	674,1	794,5	
27	Баланс	115211,7	147535,8	117410,9	449521,5	214021,9	578620,2	115348,3	358527,2	139511,2	230615,6	
28		126311,8	194305,9	115232,9	160513	117819,3	141232	126548,3	167357	149612,1	174597	
27	Депозити	8422,3	7735,9	4639,8	5905,5	5498,2	6064,9	7354,6	7977,3	7449,8	9249,9	
28		8533,4	4854	5739,9	7897	6599,3	4493	8465,7	6780	8559,9	9311	
27	Прибуток	35119	90226	61601	35527	36111,1	59026	41661,9	56942,7	65415,3	11143,5	
28		46220	45903	17712	64300	47112,2	36900	4661,9	54192	76526,4	33222	

2. К2 – коефіцієнт прибутковості банківської діяльності – це коефіцієнт (ROA), який характеризує здібність банку примусити працювати свої активи з найбільшою віддачею. Цей коефіцієнт розраховується за формулою:

$$K2 = \frac{BP}{K}, \quad (2.2)$$

де К – загальна величина капіталу (балансу).

3. К3 – коефіцієнт надійності (коефіцієнт Кука) – це коефіцієнт, який характеризує ступінь управління банківським ризиком. Цей коефіцієнт розраховується за формулою:

$$K3 = \frac{СК}{K}. \quad (2.3)$$

В Україні при проведенні узагальнювального оцінювання (рейтингу) банку використовується стандартизована система «CAMEL», на базі якої створена рейтингова система. Система рейтингу банків в Україні містить в собі такі поняття:

- ✓ якість капіталу – підраховують, чи достатній розмір капіталу банку для захисту інтересів вкладників та підтримання платоспроможності;
- ✓ якість активів – визначають, чи спроможний банк повернути активи;
- ✓ якість менеджменту – з'ясовують, чи сприяють методи управління банком підвищенню ефективності його діяльності, за яким розпорядком працює установа, чи надійний має контроль за дотриманням вимог нормативних актів та чинного законодавства;
- ✓ дохідність – перевіряють, чи достатньо доходів банку для його майбутнього розвитку;
- ✓ ліквідність – з'ясовують, чи в змозі банк виконувати як звичні, так і непередбачувані зобов'язання.

Сукупний рейтинг банку визначається так:

- за кожним із зазначених вище пунктів нараховують бали від 1 (сильний) до 5 (незадовільний);
- бали підсумовують і ділять на п'ять, щоб визначити сукупну рейтингову оцінку;
- сукупний рейтинг чітко показує загальний фінансовий стан банку: сильний, задовільний, посередній, граничний чи незадовільний.

Відповідно до визначеної рейтингової оцінки банки характеризуються таким чином:

- якщо бали від 1 до 1,4 – вони округлюються до 1 і банк отримує рейтинг сильного;
- якщо бали від 1,5 до 2,4 – вони округлюються до 2 і банк отримує рейтинг задовільного;
- якщо бали від 2,5 до 3,4 – вони округлюються до 3 і банк отримує рейтинг посереднього;
- якщо бали від 3,5 до 4,4 – вони округлюються до 4 і банк отримує рейтинг граничного;
- якщо бали від 4,5 до 5,0 – вони округлюються до 5 і банк отримує рейтинг незадовільного.

Припустимо, що як результат оцінювання основних показників діяльності ми отримали такі показники: якість капіталу = 2, якість активів = 2, якість управління = 3, дохідність = 3, ліквідність = 1. Разом сума по показниках становить 11.

Визначимо рейтингову оцінку:

$$\text{Рейтингова оцінка} = 11/5 = 2,2.$$

Таким чином, можна зробити загальний висновок, що банк, який ми оцінили за допомогою стандартизованої системи, належить до банків, що отримали рейтинг задовільного.

Наведемо характеристики банків за сукупним рейтингом.

Банки, які за сукупним рейтингом визначено як «сильні» (1), мають такі характеристики:

- ✓ фінансовий стан надійний за всіма аспектами;
- ✓ виявлені проблеми досить незначні;
- ✓ фінансовий стан не викликає сумнівів у органів влади.

Банки, які за сукупним рейтингом визначено як «задовільні» (2), мають такі характеристики:

- ✓ фінансовий стан, в основному, надійний;
- ✓ фінансовий стан банку є, фактично, стабільним, то ж банк може пристосуватися до умов економічної кон'юнктури і роботи банківського сектора.

Банки, які за сукупним рейтингом визначено як «посередні» (3), мають такі характеристики:

- ✓ банк ослабкий фінансово і щодо операційних функцій, а також припустився порушень законів і нормативних актів;
- ✓ фінансовий стан має тенденцію до погіршення;

Банки, які за сукупним рейтингом визначено як «граничні» (4), мають такі характеристики:

- ✓ фінансовий стан має ряд недоліків та ознаки нестабільності, але керівництво банку не вдається до рішучих дій;
- ✓ виникає загроза існуванню банку в майбутньому;

- ✓ ознаки банкрутства;
- ✓ банк потребує пильної уваги з боку органів нагляду.

Банки, які за сукупним рейтингом визначено як «незадовільні» (5), мають такі характеристики:

- ✓ високий ступінь вірогідності банкрутства найближчим часом;
- ✓ цілий ряд серйозних недоліків;
- ✓ якщо не вжити оперативних заходів виникне необхідність злиття цього банку з іншими, придбання його якоюсь установою або його ліквідації.

Питання для самостійного контролю знань

1. В чому полягає суть методики «CAMEL»?
2. Які існують методики оцінювання рейтингу банку?
3. Що собою являє коефіцієнт Кука?
4. Які поняття охоплює система рейтингу банків в Україні?
5. Яким чином розраховується коефіцієнт прибутковості банківської діяльності?
6. Які характеристики мають банки, котрі за сукупним рейтингом визначено як «граничні»?
7. Яким чином визначається сукупний рейтинг банку?
8. Що собою являє методика «CAMELSO»?
9. Яким чином визначають чутливість до ринкового ризику?
10. Яким чином оцінюють якість менеджменту банку?
11. Які фактори враховують для визначення рейтингової оцінки надходжень банку?
12. Які фактори враховуються для визначення рейтингової оцінки ліквідності банку?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

РОЗРОБКА ОСНОВНИХ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ЩОДО НАДАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ КРЕДИТІВ

Мета заняття: ознайомити студентів з порядком надання кредитів в комерційному банку, а також з особливостями оформлення основних документів, які є підставою у кредитній справі позичальника для укладання кредитного договору.

Завдання. На підставі даних, наведених в таблиці 3.1:

1. Розрахувати власні оборотні засоби підприємства;
2. Розрахувати поточні фінансові потреби;
3. Розрахувати реальний надлишок/дефіцит грошових засобів;
4. Якщо буде визначено дефіцит, розрахувати суму необхідного кредиту;
5. Скласти кредитний договір з урахуванням рекомендацій, наведених в теоретичній частині роботи.

Таблиця 3.1 – Вихідні дані на підставі балансу підприємства

Вихідні дані на підставі балансу підприємства	Варіанти								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Актив:									
Основні активи	3500	3100	2200	5100	7200	4500	3700	4200	5400
Запаси сировини	400	500	400	500	200	300	400	500	200
Незавершене виробництво	200	200	100	300	100	200	100	300	100
Запаси готової продукції	600	600	500	600	400	500	500	600	300
Дебіторська заборгованість	1600	1200	1300	1100	1400	1200	1300	1100	1400
Грошові засоби	200	200	100	300	100	200	300	100	200
Короткострокові фінансові вкладення	200	200	100	300	100	200	300	100	200
Інші поточні активи	300	600	400	700	400	600	700	300	600
Баланс	7000	6600	5100	8900	9900	7700	7300	7200	8400
Пасив:									
Власні засоби	2000	1000	1000	2000	4000	2000	2500	1500	2500
Резерви	1000	1900	1000	1000	1200	2000	1400	1300	2000
Довгострокова заборгованість	2000	1000	900	2000	1000	1000	2500	1500	2500
Короткострокова банківська заборгованість	1000	2100	2100	3000	2800	2000	600	2700	1000
Кредиторська заборгованість	1000	600	100	900	900	700	300	200	400
Баланс	7000	6600	5100	8900	9900	7700	7300	7200	8400

Продовження таблиці 3.1

Показник	Варіанти								
	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Актив:									
Основні активи	5100	2300	4100	5000	5100	2700	5200	4300	2000
Запаси сировини	200	100	300	400	150	220	100	200	300
Незавершене виробництво	100	100	200	200	100	100	100	100	200
Запаси готової продукції	500	300	700	600	300	400	250	300	500
Дебіторська заборгованість	2200	1100	1800	1200	3100	1400	3100	2100	900
Грошові засоби	100	100	200	200	100	100	100	100	200
Короткострокові фінансові вкладення	100	100	200	200	100	100	100	100	200
Інші поточні активи	300	200	400	500	200	340	200	300	500
Баланс	8600	4300	7900	8300	9150	5360	9150	7500	4800
Пасив:									
Власні засоби	3000	1000	3000	3000	4000	2000	4100	3100	1000
Резерви	2000	1000	2000	2000	1000	1000	1000	1000	1000
Довгострокова заборгованість	2000	1000	1000	2000	2000	1000	2000	2000	1000
Короткострокова банківська заборгованість	1000	1000	1000	1000	2000	1000	1900	1000	1000
Кредиторська заборгованість	600	300	900	300	150	360	150	400	800
Баланс	8600	4300	7900	8300	9150	5360	9150	7500	4800
Показник	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Актив:									
Основні активи	5100	2300	4100	5000	5100	2700	5200	4300	2000
Запаси сировини	200	100	300	400	150	220	100	200	300
Незавершене виробництво	100	100	200	200	100	100	100	100	200
Запаси готової продукції	500	300	700	600	300	400	250	300	500
Дебіторська заборгованість	2200	1100	1800	1200	3100	1400	3100	2100	900
Грошові засоби	100	100	200	200	100	100	100	100	200
Короткострокові фінансові вкладення	100	100	200	200	100	100	100	100	200
Інші поточні активи	300	200	400	500	200	340	200	300	500
Баланс	8600	4300	7900	8300	9150	5360	9150	7500	4800
Пасив:									
Власні засоби	3000	1000	3000	3000	4000	2000	4100	3100	1000
Резерви	2000	1000	2000	2000	1000	1000	1000	1000	1000
Довгострокова заборгованість	2000	1000	1000	2000	2000	1000	2000	2000	1000
Короткострокова банківська заборгованість	1000	1000	1000	1000	2000	1000	1900	1000	1000
Кредиторська заборгованість	600	300	900	300	150	360	150	400	800
Баланс	8600	4300	7900	8300	9150	5360	9150	7500	4800

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

В процесі господарської діяльності суб'єкти бізнесу потрапляють в таку ситуацію, коли для підтримки свого бізнесу або для здійснення тих чи інших проектів їм необхідні додаткові засоби, яких у них, на даний момент, немає. В той же час є інші суб'єкти, які в даний момент мають вільні грошові засоби та змогли би, на певних умовах, тимчасово надати їх тим суб'єктам, які зазнають потребу, в даний час, в цих засобах.

Ця проблема вирішується шляхом кредитування. В процесі кредитних відносин суб'єкти бізнесу користуються існуючими загальними поняттями кредитування. Це такі поняття.

Кредит – це позичковий капітал банку у грошовій формі, що передається у тимчасове користування на умовах забезпеченості, строковості, платності та цільового характеру використання.

Кредитор – це суб'єкт кредитних відносин, який надає кредити іншому суб'єкту господарської діяльності у тимчасове користування.

Позичальник – суб'єкт кредитних відносин, який отримав у тимчасове користування грошові кошти на умовах повернення, платності, строковості.

Кредитоспроможність – це здатність позичальника в повному обсязі і у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями.

Платоспроможність – це здатність позичальника своєчасно здійснювати розрахунки за всіма видами своїх зобов'язань господарської діяльності.

Кредитна лінія – згода банку-кредитора надати кредит у майбутньому в розмірах, які не перевищують заздалегідь обумовлені розміри за певний відрізок часу без проведення додаткових спеціальних переговорів.

Відносини між кредитором і позичальником можливі за таких умов:

1. Учасники (кредитор і позичальник) мають бути взаємозацікавлені: кредитор – у видачі кредиту, а позичальник – в його отриманні, тобто повинні збігатися економічні та правові інтереси;

2. Необхідні економічні та юридичні гарантії повернення кредиту після певного строку;

3. Позичальник має бути власником майна або має бути власником, наділеним правом на користування та розпорядження ним.

Процедура отримання кредиту позичальником містить такі етапи:

1. Попередні переговори.

2. Подання в банк заяви та інших документів на отримання кредиту.

3. Оцінення банком ефективності кредитованого проекту.

4. Згода банку на надання кредиту.

5. Підписання кредитного договору.

6. Надання кредиту.

7. Контроль банку за умов кредитування.

Порядок отримання кредиту позичальником такий:

- на першому етапі позичальник і банк ведуть переговори на предмет можливого укладання кредитної угоди;

- на другому етапі позичальник для одержання кредиту звертається знову в банк з клопотанням (заявою) на ім'я керівника установи банку (Додаток Г).

У заяві на одержання кредиту зазначається: цільове призначення кредиту, його сума, строк користування, запропоноване забезпечення, а також характеристики проекту, що кредитується, та його економічна ефективність;

✓ якщо поточний рахунок позичальника відкритий в іншому банку, то він надає в банк установчі документи з зазначенням юридичної адреси, картку із зразками підписів, завірену банком та довідку банку про залишки коштів на рахунках і наявності заборгованості за позичками.

Для вирішення питання про надання кредиту позичальником надаються необхідні документи, склад яких залежить від характеру кредитної операції. До складу пакета документів входять:

- нотаріально завірені копії установчих документів;
- техніко-економічне обґрунтування кредитованого заходу, що характеризує рівень його ефективності;
- річний звіт, баланс позичальника, звіт про фінансові результати діяльності;
- платіжні документи, договори купівлі-продажу, міни, дарування та інші документи, що підтверджують право власності заставника на майно, яке пропонується в заставу.

На підставі фінансово-економічної інформації (бухгалтерського балансу, звіту про прибутки та збитки тощо) складається план техніко-економічного обґрунтування кредитної пропозиції (Додаток Д).

Розмір відсоткових ставок та порядок сплати встановлюються банком і визначаються в кредитному договорі залежно від кредитного ризику, наданого забезпечення, строку користування кредитом, облікової ставки та інших факторів.

Позичальник, що отримує одноразовий кредит на придбання товарів чи на оплату ТМЦ за контрактами, угодами, надає в банк копії цих контрактів і угод та інші документи, які стосуються заходу, надходженнями від якого передбачається погашення кредиту.

Позичальник, що звертається в банк за отриманням кредиту на спорудження об'єктів для зберігання та переробки сільгосппродукції, виробництва товарів народного споживання і таке інше, надає в банк проект будівництва (реконструкції) підприємства, контракт з будівельною організацією, техніко-економічне обґрунтування проекту, графіки виконання робіт тощо.

Позичальник, що отримує кредит на витрати, які не перекриваються надходженнями протягом календарного року, надає прогностичні розрахунки, необхідні в короткостроковому кредиті на рік з поквартальною розбивкою.

На третьому етапі банк повинен ретельно проаналізувати кредитоспроможність позичальника, здійснити експертизу проекту чи господарської операції, що пропонується для кредитування, визначити ступінь ризику для банку та умови кредитування.

На основі проведеного аналізу системи основних показників діяльності комерційним банком визначається клас надійності позичальника та приймається відповідне рішення щодо згоди на надання кредиту. Цим завершується четвертий етап процедури кредиту.

Комерційний банк аналізує діяльність позичальника і робить висновки щодо його положення.

Коли рішення про видачу кредиту прийнято, складається і підписується **кредитний договір** (Додаток Е). Зазначимо, що за змістом і формою кожний кредитний договір базується на чотирьох основних принципах:

1. Міцна основа.
2. Добровільність вступу в договір.
3. Взаємозацікавленість сторін.
4. Узгодженість умов договору.

Кредитний договір між банком і позичальником укладається тільки в письмовій формі і містить інформацію про:

✓ умови кредиту (суму кредиту, процентну ставку, строк і порядок надання та погашення кредиту, порядок нарахування і сплати відсотків, забезпечення кредиту);

✓ права і обов'язки позичальника банку;

✓ права і обов'язки банку;

✓ санкції за невиконання сторонами взятих на себе зобов'язань;

Питання для самостійного контролю знань

1. Що таке кредит?
2. Як визначити поточні фінансові потреби позичальника?
3. Що може виступати заставою при кредитуванні?
4. Які документи необхідно подати юридичній особі для отримання кредиту?
5. Які документи необхідно подати фізичній особі для отримання кредиту?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

ОЦІНЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПОЗИЧАЛЬНИКА

Мета заняття: закріпити у студентів теоретичні знання та розвинути практичні навички щодо розрахунку та оцінення фінансового стану позичальника, що сприятиме вибору фінансово надійніших клієнтів для надання позик та дозволить скоротити до мінімуму прострочену заборгованість банку.

Завдання. На підставі вихідних даних, які подано в таблиці 4.1, визначити:

- значення показників, що характеризують фінансовий стан позичальника по всіх трьох аналітичних групах та заповнити таблицю 4.2 теоретичної частини роботи;

- визначити рейтинг позичальника та віднести його до відповідного класу надійності.

Таблиця 4.1 – Вихідні дані на підставі балансу підприємства (тис. грн)

Показник	Варіанти								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Актив:									
1. Основні активи	4200	3100	2200	5100	7200	4500	3700	4200	5400
2. Запаси і витрати:									
- запаси сировини	300	500	400	500	200	300	400	500	200
- довгострокові фінансові вкладення	100	200	100	300	100	200	100	300	100
- запаси готової продукції	500	600	500	600	400	500	500	600	300
3. Грошові кошти, розрахунки та інші активи:									
- дебіторська заборгованість	1400	1200	1300	1100	1400	1200	1300	1100	1400
- грошові засоби	100	200	100	300	100	200	300	100	200
- короткострокові фінансові вкладення	100	200	100	300	100	200	300	100	200
- інші оборотні активи	400	600	400	700	400	600	700	300	600
Баланс	7000	6600	5100	8900	9900	7700	7300	7200	8400
Пасив:									
1. Власні засоби	2000	1000	1000	2000	4000	2000	2500	1500	2500
Резерви	1000	1900	1000	1000	1200	2000	1400	1300	2000
2. Довгострокова заборгованість	2000	1000	9000	2000	1000	1000	2500	1500	2500
3. Розрахунки та інші короткострокові пасиви:									
- короткострокова банківська заборгованість	1000	2100	2100	3000	2800	2000	6000	2700	1000
- кредиторська заборгованість	1000	600	100	900	900	700	300	200	400
Баланс	7000	6600	5100	8900	9900	7700	7300	7200	8400
Додаткові дані:									
Обсяг реалізації	2200	2100	1100	1400	2000	2203	2205	2204	2202
Сума кредиту	480	320	560	490	490	485	520	490	548
Оціночна вартість застави	500	600	530	700	550	570	580	510	600
Балансовий прибуток	6400	5600	4500	6300	6200	6410	6301	6305	6307
Виручка від реалізації	300	350	200	540	320	310	360	319	318

Продовження таблиці 4.1

Показник	Варіанти								
	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Актив:									
1. Основні активи	5100	2300	4100	5000	6100	2700	5200	4300	2000
2. Запаси і затрати:									
- запаси сировини	200	100	300	400	150	220	100	200	300
- довгострокові фінансові вкладення	100	100	200	200	100	100	100	100	200
- запаси готової продукції	500	300	700	600	300	400	250	300	500
3. Грошові кошти, розрахунки та інші активи:									
- дебіторська заборгованість	2200	1100	1800	1200	3100	1400	3100	2100	900
- грошові засоби	100	100	200	200	100	100	100	100	200
- короткострокові фінансові вкладення	100	100	200	200	100	100	100	100	200
- інші поточні активи	300	200	400	500	200	340	200	300	500
Баланс	8600	4300	7900	8300	10150	5360	9150	7500	4800
Пасив:									
1. Власні засоби	3000	1000	3000	3000	4000	2000	4100	3100	1000
Резерви	2000	1000	2000	2000	1000	1000	1000	1000	1000
2. Довгострокова заборгованість	2000	1000	1000	2000	2000	1000	2000	2000	1000
3. Розрахунки та інші короткострокові пасиви:									
- короткострокова банківська заборгованість	1000	1000	1000	1000	2000	1000	2000	1000	1000
- кредиторська заборгованість	600	300	900	300	150	360	150	400	800
Баланс	8600	4300	7900	8300	10150	5360	9150	7500	4800
Додаткові дані:									
Обсяг реалізації	2203	2100	1100	1400	2000	2203	2205	2204	2202
Сума кредиту	4800	320	560	490	490	485	520	490	548
Оціночна вартість застави	500	600	530	700	550	570	580	510	600
Балансовий прибуток	6400	5600	4500	6300	6200	6410	6301	6305	6307
Виручка від реалізації	300	350	200	540	320	310	360	319	318

Продовження таблиці 4.1

Показник	Варіанти								
	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Актив:									
1. Основні активи	5300	1100	6300	6000	6200	2500	4700	5000	2500
2. Запаси і затрати:									
- запаси сировини	500	420	300	200	200	400	120	200	300
- довгострокові фінансові вкладення	300	300	200	100	100	300	100	100	200
- запаси готової продукції	700	640	600	500	350	550	350	650	320
3. Грошові кошти, розрахунки та інші активи:									
- дебіторська заборгованість	3100	900	2000	3100	2400	1100	2100	2500	1200
- грошові засоби	300	300	200	100	100	300	100	200	100
- короткострокові фінансові вкладення	300	300	200	100	100	300	100	200	100
- інші оборотні активи	600	540	400	300	400	500	340	400	300
Баланс	11100	4200	10200	10400	9850	5950	7910	9250	5020
Пасив:									
1. Власні засоби	4200	1000	4100	4000	3000	2200	3100	4400	1100
Резерви	4000	1000	2000	2000	2000	1000	2000	2000	1000
2. Довгострокова заборгованість	2000	1000	2000	2000	2000	1000	1000	2000	1000
3. Розрахунки та інші короткострокові пасиви:									
- короткострокова банківська заборгованість	1000	1000	2000	2000	2000	1000	1000	1000	1020
- кредиторська заборгованість	100	200	200	400	850	950	910	250	900
Баланс	11100	4200	10200	10400	9850	5950	7910	9250	5020
Додаткові дані:									
Обсяг реалізації	2203	2100	1100	1400	2000	2203	2205	2204	2202
Сума кредиту	4800	320	560	490	490	485	520	490	548
Оціночна вартість застави	500	600	530	700	550	570	580	510	600
Балансовий прибуток	6400	5600	4500	6300	6200	6410	6301	6305	6307
Виручка від реалізації	300	350	200	540	320	310	360	319	318

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

Кредитування є основним видом активних операцій комерційних банків. Воно дає можливість банкам отримувати значні доходи і водночас супроводжується певними ризиками. Вони пов'язані із неповерненням позичальниками основного боргу і відсотків за позичками.

Комерційні банки мають володіти певними заходами для запобігання виникнення збитків від кредитної діяльності, серед яких найважливішими є застосування методики проведення оцінення фінансового стану позичальника та його платоспроможності. Застосування цієї методики сприятиме вибору фінансово надійніших клієнтів для надання позик та своєчасному їх поверненню, що дозволить скоротити до мінімуму прострочену заборгованість банку і на цій основі визначити оптимальні розміри резерву для відшкодування можливості втрат за позиками банку.

Аналіз господарсько-фінансової діяльності позичальника дає можливість не тільки здійснити експрес-аналіз фінансового стану позичальника, а також виявити негативні тенденції в його фінансово-господарській діяльності в минулому і здійснити прогнозування розвитку діяльності підприємства в майбутньому.

Кредитоздатність клієнта – це наявність передумов для отримання кредиту та здатність повернути його в певний строк та в указаній сумі. Установи банку повинні здійснювати оцінення фінансового стану позичальника перед наданням йому позики.

Оцінення фінансового стану позичальника – юридичної особи здійснюється на підставі даних офіційної звітності позичальника (бухгалтерський баланс (ф. № 1), звіт про фінансові результати діяльності (ф. № 2) та інформації із пакета документів, що повинен надаватися позичальником при отриманні кредиту чи додатково в період кредитних взаємовідносин).

Для оцінення фінансового стану позичальника здійснюється аналіз його фінансово-господарської діяльності за об'єктивними показниками його діяльності, такими як:

- обсяг реалізації;
- прибутки та збитки;
- рентабельність;
- грошові потоки;
- платоспроможність;
- ліквідність;
- фінансова стійкість;
- склад дебіторсько-кредиторської заборгованості;
- історія погашення кредитної заборгованості позичальника в минулому;
- ефективність управління позичальника;
- форма власності.

Оцінювання фінансового стану позичальника виконується в два етапи:

1-й етап – визначення значень показників, які характеризують фінансовий стан позичальника з віднесенням їх до відповідних аналітичних груп;

2-й етап – аналіз фінансового стану позичальника і віднесення позичальника до відповідного класу надійності.

На 1-му етапі показники, які характеризують фінансовий стан позичальника, розподіляються на такі аналітичні групи:

I-а група – показники платоспроможності позичальника;

II-а група – показники фінансової стійкості позичальника;

III-я група – показники «солідності» позичальника;

Оціночні показники діяльності позичальника, які характеризують його платоспроможність та фінансову стійкість, розраховуються на підставі бухгалтерського балансу (ф. № 1) та фінансового звіту (ф. № 2).

Оціночні показники, які характеризують «Солідність» позичальника, визначаються на основі інформації із пакета документів, наданого позичальником.

При визначенні фінансового стану позичальника формується інтегральний показник, розрахунок якого базується на використанні принципу зваженості економічних показників і аналітичних груп (I, II, III).

При цьому кожному економічному показнику та аналітичній групі надається вагове значення, яке відповідає їх внеску в оцінці фінансового стану позичальника.

На 2-му етапі підприємство-позичальник, залежно від величини інтегрального показника (підсумкового по групах і показниках), відносять до одного з п'яти класів (А, Б, В, Г, Д), які характеризують надійність позичальника.

Система показників, що використовується при аналізі фінансово-господарської діяльності позичальника та методика їх розрахунків

Перша група – показники платоспроможності позичальника

(ваговий коефіцієнт – 5)

1. *Коефіцієнт загальної ліквідності (Кзл)* – характеризує наскільки обсяг поточних зобов'язань по кредитах і розрахунках можна погасити за рахунок усіх мобілізованих оборотних активів:

$$Кзл = \frac{З + ГК - ВМП}{ДЗ + КЗ - ПН}, \quad (4.1)$$

де З – запаси і витрати (другий розділ активу);

ГК – грошові кошти, розрахунки та інші активи (третій розділ активу);

ВМП – витрати майбутніх періодів;

ДЗ – довгострокова заборгованість (другий розділ пасиву);

КЗ – розрахунки та інші короткострокові пасиви (третій розділ пасиву);

ПН – позики, непогашені вчасно.

Теоретичне значення коефіцієнта загальної ліквідності – не менше 2.0.

Вагове значення – 8.

2. *Коефіцієнт ліквідності* (Кл) – показує, в якій кратності оборотні активи покривають зобов'язання, а саме характеризує наскільки зобов'язання можуть бути погашені швидколіквідними грошовими коштами, цінними паперами та реальною дебіторською заборгованістю:

$$K_{л} = \frac{ГК + ДФВ + Зд}{З}, \quad (4.2)$$

де ДФВ – довгострокові фінансові вкладення;

Зд – дебіторська заборгованість;

З – загальна величина зобов'язань.

Теоретичне значення коефіцієнта ліквідності – не менше 0.3.

Вагове значення – 6.

3. *Коефіцієнт абсолютної (термінової) ліквідності* (Кал) – характеризує, наскільки короткострокові зобов'язання можуть бути негайно погашені швидколіквідними грошовими коштами та цінними паперами.

$$K_{ал} = \frac{ГК + ПФВ}{КЗ}, \quad (4.3)$$

де ПФВ – поточні фінансові вкладення.

Теоретичне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності – не менше 0.2. Вагове значення – 5.

Друга група – показники фінансової стійкості

(Ваговий коефіцієнт – 4)

1. *Коефіцієнт фінансової стійкості* (Кфс) – показує питому вагу всіх джерел власних та залучених на довгостроковий період коштів в загальних витратах підприємства, які можна використати в своїй поточній діяльності без втрат для кредиторів:

$$K_{фс} = \frac{ВК + ДЗ}{ВБ}, \quad (4.4)$$

де ВК – власний капітал;

ВБ – валюта балансу.

Теоретичне значення показника – не менше 0.6. Вагове значення – 5.

2. *Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів* (Кс) – показує частку залучених коштів на 1 грн власних коштів позичальника:

$$K_{с} = \frac{З}{ВК}. \quad (4.5)$$

Теоретичне значення коефіцієнта співвідношення залучених і власних коштів – не більше 1. Вагове значення – 4.

Примітка. За значення показника більше 1 при розрахунку показника фінансової стійкості значення коефіцієнта співвідношення залучених і власних коштів потрібно помножити на його вагове значення та одержаний результат відняти від підсумку по II групі.

3. *Коефіцієнт ділової активності* (Ка) – показує обсяг реалізованої продукції на 1 грн загальних витрат:

$$Ka = \frac{ЧД}{ВБ}, \quad (4.6)$$

де ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції.

Теоретичне значення – не менше 0.7. Вагове значення – 4.

4. *Коефіцієнт маневреності власних коштів* (Км) – характеризує ступінь мобільності використання власних коштів:

$$Km = \frac{ВОК}{ВК}, \quad (4.7)$$

де ВОК – власні оборотні кошти підприємства.

Теоретичне значення – не менше 0.5. Вагове значення – 3.

5. *Коефіцієнт співвідношення статутного фонду позичальника до суми кредиту* (Кск):

$$K_{ск} = \frac{СК}{К}, \quad (4.8)$$

де СК – статутний капітал підприємства;

К – сума кредиту (умова кредитного договору).

Теоретичне значення – не менше 0.25. Вагове значення – 3.

6. *Коефіцієнт переливу капіталу* (Кпк) – показує, яку частину свого прибутку позичальник вклав в інші підприємства:

$$K_{пк} = \frac{ЗФВ}{БП}, \quad (4.9)$$

де ЗФВ – зовнішні фінансові вкладення;

БП – балансовий прибуток.

Теоретичне значення – не менше 0.1. Вагове значення – 2.

Третя група – показники «солідності» підприємства (ваговий коефіцієнт – 3)

1. *Коефіцієнт забезпечення кредиту* (Кз) – характеризує наявність та обсяг забезпечення повернення кредиту згідно з умовами кредитної угоди:

$$K_з = \frac{ОВЗ}{К}, \quad (4.10)$$

де ОВЗ – оціночна вартість застави;

К – величина кредиту.

Теоретичне значення – не менше 1,5 від суми наданої позики. Вагове значення – 8.

2. *Закриття кредитних договорів (Зд)* – характеризує наявність або відсутність фактів неповернення чи несвоєчасного повернення кредитів.

Показник набуває одного із можливих значень:

- кредит погашено без проблем – набуває значення – 1;
- кредит погашено після відстрочки – набуває значення – 0.7;
- кредитна угода прострочена – набуває значення – 0.1;
- позичальник ухиляється від погашення боргу – набуває значення – 0.

Вагове значення – 8.

3. *Сплата відсотків за кредит (Вк)* – характеризує наявність або відсутність фактів неповернення чи несвоєчасного повернення відсотків за кредит.

Показник сплати відсотків за кредит набуває одного із можливих значень:

- нараховані відсотки сплачені своєчасно – набуває значення – 1;
- відсотки сплачені після відстрочки – набуває значення – 0.7;
- сплата відсотків прострочена – набуває значення – 0.1;
- позичальник ухиляється від сплати відсотків – набуває значення – 0.

Вагове значення – 8.

4. *Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції (Крп)* – характеризує розмір прибутку на одиницю реалізованої продукції:

$$K_{рп} = \frac{БП}{ЧД}. \quad (4.11)$$

Теоретичне значення – не менше 0.1. Вагове значення – 6.

5. *Наявність бізнес-плану (Нб)*

Нб = 1 – за наявності бізнес-плану,

Нб = 0 – за відсутності бізнес плану.

Вагове значення – 2

6. *Період функціонування підприємства (Пф)* – визначає кількість років з часу державної реєстрації підприємства.

Теоретичне значення – не менше 0.5 року. Вагове значення – 1.

Примітка. В разі функціонування підприємства більше 5-ти років коефіцієнт набуває значення 5 років.

7. *Наявність аудиторських висновків за останній рік діяльності (На)*.

Показник дорівнює 1 за наявності позитивних аудиторських висновків та нулю за їх відсутності чи негативних висновків.

Вагове значення – 1.

Отримані дані за всіма трьома аналітичними групами необхідно звести до таблиці 4.2.

Таблиця 4.2 – Розрахунок інтегрального показника для позичальника

Назва позичальника		
<i>Назва та значення коефіцієнта</i>	<i>Фактичні значення показників</i>	<i>Розрахункові значення з урахуванням вагового коефіцієнта</i>
I гр.	0.125	456
II гр.	0.245	123
III гр.	0.325	562
Значення інтегрального показника	-	1141

На наступному етапі здійснюється аналіз фінансового стану позичальника та його відносять до відповідного класу надійності позичальника згідно з даними таблиці 4.3.

Таблиця 4.3 – Клас надійності позичальника

<i>Значення інтегрального показника</i>	Клас
Більше 275	А – підприємство з дуже стійким фінансовим станом
Від 274 до 228	Б – підприємство із стійким фінансовим станом
Від 227 до 153	В – підприємство має ознаки фінансової напруги
Від 153 до 106	Г – підприємство підвищеного ризику
105 і менше	Д – підприємство з незадовільним фінансовим станом

Питання для самостійного контролю знань

1. Що означає надійність позичальника?
2. Які показники, що характеризують «солідність» підприємства, Ви знаєте?
3. Якою є послідовність оцінення фінансового стану позичальника?
4. Які показники ліквідності розраховують при оцінюванні фінансового стану позичальника?
5. Які показники фінансової стійкості розраховують при оцінюванні фінансового стану позичальника?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПОВЕРНЕННЯ КРЕДИТУ В УСТАНОВАХ БАНКУ

Мета заняття: ознайомити студентів з особливостями укладання спеціальних договорів, які гарантують повернення та забезпечення кредитів у встановлений строк, а також визначають характер забезпечення кредиту, який надається.

Завдання. На підставі даних, що наведені в таблиці 5.1:

- обґрунтувати вибір форми документального підтвердження факту виконання зобов'язань, обов'язків сторін та відповідальність за невиконання зобов'язань.

- скласти відповідний документ, який гарантував би виконання своїх зобов'язань протилежною стороною договору.

Таблиця 5.1 – Вихідні дані

№ в-га	Якою стороною виступає студент	Предмет застави	Документи, що підтверджують право власності заставника на майно	Форма забезпечення виконання договірних зобов'язань
1	Фізична особа	Квартира	- договір купівлі; - довідка державної нотаріальної контори про відсутність арешту на майно	Договір застави нерухомого майна
2	Акціонерне товариство	Готова продукція	- платіжні доручення	Договір про заставу товарів в обороті
3	Юридична особа	Автомобіль	- технічний паспорт, свідоцтво про реєстрацію транспортних засобів	Договір про заставу
4	Державне підприємство	Споруда	- довідка державної нотаріальної контори про відсутність арешту; - дозвіл уповноваженого державного органу про передачу майна в заставу	Іпотека
5	Акціонерне товариство	Комплектуючі вироби	- платіжні документи	Договір про заставу товарів в обороті
6	Фізична особа	Нерухоме майно	- договір купівлі-продажу; - письмова згода всіх співвласників майна на передачу його в заставу банку	Іпотека
7	Юридична особа	Облігації	- документи, що підтверджують реальну вартість облігацій; - заставне доручення.	Договір про заставу цінних паперів
8	Фізична особа	Автомобіль	- технічний паспорт, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу; - довідка державної нотаріальної контори про відсутність арешту на майно	Договір про заставу (заклад)
9	Державне підприємство	Сировина	- платіжні документи	Договір про заставу товарів в обороті

Продовження таблиці 5.1

№ в-та	Якою стороною виступає студент	Предмет застави	Документи, що підтверджують право власності заставника на майно	Форма забезпечення виконання договірних зобов'язань
10	Державне підприємство	Право вимоги, яке на лежить підприємству	- документи, що підтверджують ціну та оцінку вартості майна	Договір застави майнових прав
11	Акціонерне товариство	Транспортні засоби	- технічний паспорт, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу; - довідка державної нотаріальної контори про відсутність арешту на майно	Договір закладу
12	Акціонерне товариство	Нерухоме майно.	- договір купівлі-продажу; - довідка про відсутність арешту; - письмова згода	Договір застави
13	Фізична особа	Право вимоги, що належить фізичній особі	- договір купівлі-продажу; - документи, що підтверджують ціну майна	Договір про заставу майнових прав
14	Юридична особа	Земля	- довідка, яка підтверджує, ціну майна, яке передається в оренду; - письмова згода всіх співвласників майна на передачу його в заставу	Іпотека
15	Фізична особа	Земельна ділянка	- договір купівлі-продажу; - довідка про відсутність арешту; - письмова згода	Іпотека
16	Акціонерне товариство	Готова продукція	- платіжні доручення	Договір про заставу товарів в обороті
17	Державне підприємство	Цінні папери	- документи, що підтверджують реальну вартість облігацій; - заставне доручення	Договір про заставу цінних паперів
18	Державне підприємство	Автомобіль	- технічний паспорт, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу; - довідка нотаріальної контори про відсутність арешту на майно	Договір закладу
19	Фізична особа	Квартира	- договори купівлі-продажу та дарування; - довідка про відсутність арешту на майно	Іпотека
20	Юридична особа	Напівфабрикати	- платіжні доручення	Договір про заставу товарів в обороті
21	Юридична особа	Будівля	- договір купівлі-продажу; - довідка про відсутність арешту на майно; - дозвіл уповноваженого державного органу на передачу майна в заставу	Договір застави

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

Повернення кредиту передбачає реальну властивість кредитних відносин і на практиці знаходить своє вираження у визначеному механізмі. Цей механізм базується, з одної сторони, на економічних процесах, що лежать в основі повернення кредиту, з другої – на правових відносинах кредитора і позичальника, що впливають із кредитної угоди.

Економічною основою повернення кредиту є те, що кредитор вибирає такі сфери вкладення позичкових засобів, кількісні параметри позики, методи її погашення, умови кредитного договору, при яких створювалися б такі передумови, за яких кредит можна погасити вчасно.

Міжнародний досвід діяльності банків виробив механізм організації повернення кредиту, який містить в собі:

- а) порядок погашення позички за рахунок виручки (доходу);
- б) юридично закріплений порядок її погашення в кредитному договорі;
- в) використання різних форм забезпечення повноти і своєчасності зворотного руху позички.

Під формою забезпечення повернення кредиту потрібно розуміти конкретне джерело погашення наявного боргу, юридичне оформлення права кредитора на його використання. Якщо механізм погашення позички за рахунок виручки (доходу) і його закріплення в кредитних договорах є основною передумовою повернення кредиту, то визначена форма забезпечення повернення є гарантією цього повернення.

Таким чином, у банківській практиці джерела погашення розрізняють на головні і похідні.

Головними джерелами є виручка від реалізації продукції, дохід, який поступає позичальнику. Але більш реальна гарантія повернення кредиту є виручка лише у фінансово стійких підприємств.

Для фінансово стійких підприємств, які є першокласними клієнтами банку, юридичне закріплення в кредитному договорі погашення позик за рахунок виручки є достатнім.

Часто в практиці виникає ситуація, коли є загроза несвоєчасного надходження виручки.

Фактори ризику можуть бути пов'язані як із процесом виробництва або реалізацією цінностей, так і станом розрахунків із покупцями, зміною кон'юнктури ринку, сезонними коливаннями тощо.

В усіх цих випадках виникає необхідність мати додаткові гарантії повернення кредиту.

Кредити, що надаються банком, в основному, забезпечуються заставою.

Предметом застави згідно із Законом України «Про заставу» від 02.10.92 р. можуть бути:

- іпотека (земля, нерухоме майно);
- товари в обороті або у переробці (сировина, напівфабрикати, комплектуючі вироби, готова продукція);

- заклад (рухоме майно, яке може передаватись у володіння банку);
- майнові права (право вимоги, яке належить заставнику);
- цінні папери (купонні листи на виплату процентів, дивідендів).

Банки надають перевагу саме таким формам забезпечення повернення кредиту, а такі форми забезпечення, як поручительство (гарантії) юридичних осіб, страхування можуть бути використані лише при наданні кредиту надійним позичальникам.

Таким чином, право на заставу – це спосіб забезпечення зобов'язань, за якого кредитор (в цьому випадку банк) має право у разі неповернення позики клієнтом одержати перевагу щодо її погашення, виходячи з вартості заставного майна перед іншими кредиторами. Застосування банками Закону України «Про заставу» повинно забезпечувати своєчасне повернення наданих банками кредитів.

Предметом застави є майно і майнові права. Предметом застави може бути майно, яке стане власністю заставника після укладення договору застави, в тому числі продукція, плоди та інші прибутки (майбутній урожай, приплід худоби тощо), якщо це передбачено договором.

Предметом застави не можуть бути національні культурні та історичні цінності, що перебувають у державній власності. Передача майна в заставу, що перебуває у спільній власності, здійснюється з письмової згоди співвласників, у разі спільної часткової власності – при виділенні частки майна в натурі. При використанні права на заставу між банком, з одного боку, і юридичною або фізичною особою, з другого, укладається договір про заставу.

Договір застави укладається, як правило, після укладення кредитного договору.

Державне підприємство, за яким майно закріплено на праві повного господарського відання, самостійно здійснює заставу цього майна. Відкрите акціонерне товариство, всі акції якого перебувають у державній власності, здійснює заставну діяльність належного йому майна за погодженням із засновником цього товариства в порядку, передбаченому для державних підприємств.

Заставником може бути як сам боржник, так і третя особа (майновий поручитель).

Договір застави повинен бути укладений у письмовій формі і нотаріально засвідчений у тих випадках, коли предметом застави є:

- нерухоме майно – за місцем знаходження майна посвідчується;
- транспортні засоби – за місцем реєстрації цих засобів;
- товари в обороті або у переробці – за місцем знаходження власника.

До договору застави додаються документи, перелік яких прикладається до примірного договору:

1. Копія кредитної угоди (в якій вказується номер угоди, дата підписання) між заставником і застапоутримувачем.

2. Довідка відповідного органу державної влади про те, що предмет застави не занесений у Державний реєстр національного культурного надбання.

3. Документ про вартісне оцінення предмета застави.

4. Копія страхового полісу (свідоцтва) на заставлене майно.

5. Копія документа, який підтверджує право власності заставника на заставлене майно (свідоцтво, видане нотаріальною конторою, бюро технічної експертизи, договір купівлі-продажу майна та інші документи).

6. Довідка нотаріальної контори або іншого органу про те, що предмет застави не знаходиться під арештом.

7. Опис майна, що передається у заставу.

Перелік може містити й інші документи.

Договір застави вважається укладеним з моменту підписання його сторонами, а у випадку застави нерухомого майна, транспортних засобів, товарів в обороті або у переробці – з моменту нотаріального посвідчення.

Іпотека – це застава землі, нерухомого майна, при якій земля та (або) майно, що становить предмет застави, залишається у заставника або третьої сторони. Предметом іпотеки може бути:

- майно, пов'язане із землею – будівля, споруда, квартира, підприємство (його структурні підрозділи) як цілісний майновий комплекс;
- інше майно, яке віднесене законодавством до нерухомого;
- належні громадянам на праві приватної власності земельні ділянки та багаторічні насадження.

Зміна предмета застави допускається тільки за згодою банку-заставоутримувача.

Договір про іпотеку, який укладається між заставоутримувачем (банком) і заставником теж має письмову форму.

Договір про іпотеку може бути оформлений та складений відповідно до договору застави. *Права іпотечного заставоутримувача:*

1. Перевіряти документально і фактично наявність, розмір, стан і умови збереження предмета застави.

2. Вимагати від заставника вжиття заходів, необхідних для збереження предмета застави.

Права іпотечного заставника:

1. Володіти та користуватись предметом застави відповідно до його призначення.

2. Достроково виконати основне зобов'язання, якщо це не суперечить змісту зобов'язання.

3. Реалізувати за письмовою згодою заставоутримувача предмет застави з переведенням на набувача основного боргу, забезпеченого заставою.

4. Передавати за письмовою згодою заставоутримувача предмет застави в оренду.

Предметом застави товарів в обороті або у переробці можуть бути сировина, напівфабрикати, комплектуючі вироби, готова продукція тощо.

Стосовно укладення договорів застави товарів в обороті або у переробці необхідно враховувати, що ця категорія майна постійно знаходиться у русі, переробці, а це, як правило, призводить до зміни власника предмета застави. У цьому випадку в договорі застави товарів в обороті або у переробці потрібно передбачити заміну предмета застави іншим майном. Щодо цього майна, то потрібно вказати всі його індивідуальні особливості, його вартість, місце знаходження.

Заклад – це застава рухомого майна, при якій майно, що становить предмет застави, передається заставником у володіння заставоутримувача.

За угодою заставоутримувача із заставником предмет застави може бути залишено у заставника під замком та печаткою заставоутримувача (тверда застава). Індивідуально визначена річ може бути залишена у заставника з накладенням знаків, які засвідчують заставу.

Заставоутримувач має право користуватись предметом закладу, якщо це передбачено договором. Набуті ним доходи спрямовуються на покриття витрат на утримання предмета закладу, а також зараховуються в рахунок погашення процентів боргу, забезпеченого закладом зобов'язань чи самого боргу.

Заставник може укласти договір застави як належних йому на момент укладання договору прав вимоги за зобов'язаннями, в яких він є кредитором, так і тих, що можуть виникнути в майбутньому.

У договорі застави майнових прав повинна бути вказана особа, яка є боржником відносно заставника.

Цінні папери (облігації, сертифікати) можуть бути прийняті в заставу за умови передачі заставником банку цінних паперів на зберігання, а також обов'язкової реєстрації факту застави в організації, що надала цінні папери. При цьому необхідно оцінити реальну вартість цінних паперів і можливість їх реалізації з метою погашення кредиту.

Поряд із підписанням договору про заставу цінних паперів позичальник надає заставне доручення, яке банк пред'являє реєстратору для блокування особового рахунка власника акцій. Форма заставного доручення обов'язково обговорюється з реєстратором. При цьому кредит надається після передачі заставного доручення і блокування особового рахунка.

При укладенні договорів застави потрібно мати на увазі, що згідно з чинним законодавством в Україні можуть випускатися такі види цінних паперів: акції, облігації внутрішніх республіканських і місцевих позик, облігації підприємств, казначейські зобов'язання держави, ощадні сертифікати, векселі.

Розглянуті форми забезпечення повернення кредиту, оформляються, як наведено в додатках Ж, И, К, Л, М, спеціальними договорами, що мають юридичну силу і закріплюють за кредитором визначене джерело для погашення позички у випадку відсутності у позичальника грошових засобів при настанні строків виконання зобов'язань.

Але потрібно зазначити, що використання способів забезпечення повернення кредитів є об'ємним та важким процесом, який довго триває.

Ефективність існуючих форм забезпечення повернення кредиту залежить від діючого правового механізму, грамотності, правового і економічного змісту відповідних документів, дотримання норм ділової етики гарантій платіжних зобов'язань.

У банківській практиці країн з ринковою економікою найбільш розповсюдженими є такі носії забезпечення кредитів:

- гарантія (порука) третьої сторони;
- переуступлення контрактів;
- переуступлення дебіторської заборгованості;
- забезпечення товарними запасами;
- забезпечення шляховими документами;
- забезпечення нерухомим майном;
- забезпечення рухомим майном;
- забезпечення дорогоцінними металами;
- забезпечення цінними паперами;
- страхування.

Українська практика також застосовує таку форму забезпечення кредиту як поручительство або гарантія юридичної особи – підприємця, організації банку та інших осіб, яке оформляється як договір поручительства або гарантії між банком і поручителем.

Питання для самостійного контролю знань

1. Що таке іпотека?
2. Які документи необхідно надати комерційному банку для отримання іпотеки?
3. Що таке застава? Яка її роль в отриманні кредиту?
4. Які права має іпотечний заставник?
5. Які особливості договору застави?
6. Назвіть основні складові договору іпотеки.
7. Які документи необхідно надати банку для укладення договору застави?
8. Який пакет документів необхідно надати комерційному банку при отриманні іпотеки?
9. Що може виступати предметом застави?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6
ПОСЛУГИ РОЗРАХУНКОВО-КРЕДИТНОГО ТИПУ,
ЯКІ НАДАЮТЬ КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ СВОЇМ КЛІЄНТАМ

Мета заняття: розвинути у студентів практичні навички, пов'язані з розрахунками вартості факторингових та лізингових послуг комерційних банків, закріпити теоретичні відомості по темі.

Завдання.

1. Банк взяв по лізингу у фірми обладнання на певних умовах. Це обладнання передано в оренду підприємцю. Підприємець погодився сплачувати банку орендну платню щоквартально. На підставі вихідних даних, які подано в таблиці 6.1, необхідно підрахувати:

- суму лізингових платежів банку та орендних платежів підприємця;
- вигоду банку від укладання лізингової угоди;
- вигоду підприємця, якби він взяв безпосередньо банківський кредит для придбання обладнання, а не скористався орендою.

Таблиця 6.1 – Вихідні дані

Варіант	Вартість лізингу, тис. грн	Річна ставка банківського відсотка:			Строк оренди, роки
		за залучення грошових засобів, %	за лізингових операцій, %	за надання кредитів, %	
1	100	3	8	10	10
2	200	4	5	12	8
3	400	3	9	15	6
4	300	5	7	14	12
5	200	3	9	10	6
6	500	4	8	12	8
7	800	3	9	14	10
8	600	4	8	15	8
9	900	6	9	10	7
10	200	5	9	16	6
11	400	4	9	14	8
12	100	4	8	12	9
13	500	3	7	10	7
14	300	4	9	12	5
15	600	6	9	14	8
16	400	4	9	16	10
17	200	6	9	14	9
18	800	4	8	12	8
19	900	3	8	10	6
20	400	3	9	10	7
21	100	4	9	12	8
22	300	4	8	14	9
23	200	3	8	10	10
24	400	4	9	12	6
25	100	4	9	14	8

2. Фірма «Весна» має проблеми з реалізацією продукції. Вона приймає рішення: звернутись у лізингову компанію «Ліко» для укладення лізингової угоди, попередньо визнавши постачальника найсучаснішого обладнання для її виробничих потреб – фірму «Сімс».

Лізингова компанія «Ліко» укладає договір купівлі-продажу із фірмою «Сімс», купує обладнання і надає його в оренду фірмі «Весна». У лізинговій угоді передбачено, що фірма «Весна» викупить обладнання за залишковою вартістю після закінчення терміну угоди і сплачуватиме щоквартальні внески.

На підставі вихідних даних, що знаходяться в таблиці 6.2, необхідно визначити:

1. Лізингові платежі за кожен рік.
2. Плату за кредитні ресурси.
3. Загальний розмір лізингових платежів.
4. Вигоду застосування лізингу порівняно з довгостроковим кредитуванням.

Таблиця 6.2 – Вихідні дані

Варіант	Вартість обладнання, грн	Вартість обладнання наприкінці року, грн				Норма амортизаційних відрахувань, %	Ставка за кредитом, %	Комісійні за лізингом, %
		1-й р.	2-й р.	3-й р.	4-й р.			
1	5525	4587	3256	2567	1698	10	9	8
2	8045	7453	6987	5687	3654	10	12	10
3	4569	3698	2547	1687	1257	10	17	12
4	2589	1895	1234	1056	987	10	20	14
5	2745	1578	1236	1145	1056	10	22	18
6	3698	3412	2154	2089	1254	10	10	9
7	5000	4897	3658	2589	1475	10	14	12
8	2548	2489	1456	1368	1256	10	11	10
9	4520	3698	2589	1236	1189	10	12	9
10	2550	2156	1568	1463	1369	10	15	14
11	4025	3968	2478	1987	1789	10	20	18
12	8956	7896	6587	5897	4589	10	21	19
13	4020	3965	2547	2145	1256	10	14	12
14	3565	2968	1589	1236	1145	10	15	14
15	4000	3587	2569	2001	1695	10	12	9
16	8525	7895	6879	5647	3654	10	10	9
17	9520	8562	7895	6785	5897	10	9	8
18	2578	1657	1542	1478	1124	10	12	10
19	3698	2568	2365	2254	1487	10	21	12
20	2587	1568	1239	1189	1089	10	14	10
21	1025	986	897	789	587	10	17	12
22	4556	3568	2654	2056	1475	10	21	19
23	4525	3489	2897	2478	1054	10	12	10
24	4865	3987	2896	2567	2136	10	10	9
25	4855	3988	2876	2565	2134	10	10	10

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

Одним із продуктів банківської діяльності є надання послуг різноманітного характеру та призначення, для забезпечення суб'єктам бізнесу більш гнучких умов господарювання.

Факторинг – це придбання банком вимог кредитора за товарними поставками до його боржників. Тобто, бізнесмен, який поставив продукцію покупцю, продає по угоді з банком (факторинговий договір) свої вимоги до боржника цьому банку, поступаючи, при цьому, свої права на цю продукцію. Банк, який купив ці вимоги, виплачує бізнесмену за поданими ним документами на відвантажену продукцію 70–90 % вартості цієї продукції, а решту суми банк повертає після того, як покупець повністю розрахується за всю продукцію.

Банк, який купив вимоги, спостерігає за дотриманням покупцем строків здійснення платежів. Якщо виникають проблеми з оплатою, банк стягує ці борги як дебіторську заборгованість з урахуванням процентів як за виданий платнику кредит.

Підприємець, який продав банку свої вимоги до покупця, як правило, повідомляє цього покупця про те, що з певного моменту усі вимоги щодо оплати за цю продукцію переходять до банку.

Що виграє бізнесмен? Він отримує найбільшу частину оплати за поставлену продукцію та може працювати далі.

Що виграє банк? Він отримує комісійну платню за таку послугу (0,5–3 %), а також платню за використання кредитними ресурсами банку, яку виплачує постачальник.

Факторингові операції банк виконує на підставі угоди про проведення розрахункових операцій завдяки факторингу, яка укладається між банком та постачальником продукції.

Головним моментом є визначення платні за факторинг.

Розмір платні залежить від встановленої банком платні за послугу, ступеня ризику, розміру відсоткової ставки та строку документообігу.

Розмір платні можна підрахувати за такою формулою:

$$П = \frac{(0,3-5) \times У}{100} + \frac{У \times (a+b) \times Д}{360 \times 100}, \quad (6.1)$$

де П – розмір платні за факторингову послугу, грн;

У – розмір платні, яка вказана в платіжній вимозі постачальника, грн;

(0,3–5) – комісійна ставка за наданий банком факторинг, %;

а – діюча річна ставка за наданий банківський кредит, %;

б – ризик операцій (приймається 2–5 %);

Д – кількість днів документообігу – кількість днів від моменту оплати банком за отриманими документами до моменту настання строку оплати покупцем отриманої продукції;

360 – розрахункова кількість днів у році;

$\frac{(a+b) \times D}{360 \times 100}$ – відсоткова ставка за використання банківських ресурсів.

Наступною послугою розрахунково-кредитного характеру є **лізинг**.

Лізинг – слово англійського походження, дослівно перекладається як «брати в оренду».

За визначенням Європейської федерації національних асоціацій з лізингу (1988 р.) **лізинг** – це договір оренди машин і обладнання, а також інших товарів для їх використання у виробничих цілях лізингоодержувачем у той час, як товари купуються лізингодавцем і він зберігає право власності до кінця цієї угоди.

Останнім часом визначають, що лізинг – це форма фінансових вкладень на придбання обладнання, споживчих товарів тривалого користування, нерухомого майна за посередництвом фінансової (лізингової) компанії, яка отримує для третьої особи право власності на майно і віддає його їй в оренду на середній і довший строк.

Основні види лізингу:

- **оперативний лізинг** – оренда майна, обладнання на термін, менший терміну його функціонування, і витрати за термін оренди не покриваються для лізингодавця;

- **фінансовий** – це основний вид договору на оренду засобів фінансового характеру між виробником продукції (лізингодавцем) та банком (лізингоодержувачем), згідно з яким банк придбає у виробника обладнання (або здає його в оренду з правом викупу) з метою здати це обладнання іншому суб'єкту бізнесу в оренду.

Лізингоодержувач після закінчення терміну договору викупає предмети лізингу за залишковою вартістю;

- **поворотний** – характерний тим, що власник обладнання (постачальник) продає його лізинговій компанії і одночасно бере це обладнання в оренду;

- **чистий** – це відносини, за яких лізингоодержувач бере на технічне обслуговування орендне майно і в платежу за лізингом не додаються витрати лізингодавця з експлуатації майна, тобто – це чисті платежі;

- **револьверний (відновлювальний)** – у лізинговій угоді передбачається періодична заміна обладнання, за вимогою лізингоодержувача, на найсучасніші зразки.

Особливу складність становить розрахунок платежів за лізингом. Платежі можуть виступати в трьох формах – платежі з фіксованою загальною сумою, авансові платежі, мінімальні платежі.

Уявимо ситуацію, коли виникає фінансовий лізинг. Існує підприємець, якому необхідне обладнання, але у нього немає коштів для його придбання. Кошти може надати банк, але він має сумніви відносно платоспроможності цього підприємця, тому кредит йому не надає, але при цьому бажає, щоб операція здійснилася. Тоді банк входить в контакт, безпосередньо, з виробником цього обладнання та заключає з ним лізинговий договір.

Згідно з цим договором банк замовляє у виробника виробництво цього обладнання, купує його безпосередньо чи бере його в оренду з правом викупу, а те обладнання, що було взято в оренду, здає в оренду тому підприємцю, який має в ньому потребу. За таку послугу банк щоквартально сплачує лізингодавцю лізингові платежі. Далі банк заключає договір оренди з підприємцем, згідно з яким передає взяті у лізингодавця обладнання в оренду, а за це орендатор сплачує банку щоквартально орендну платню.

Вигода виробника? Він забезпечує розвиток виробництва, отримує замовлення на виробництво та інше.

Вигода банку? За взяті обладнання банк платить не відразу, а частинами. Він здає обладнання в оренду та отримує орендну платню. Прибуток банку складається із різниці в отриманій та виплаченій орендній сплаті.

Вигода підприємця? Він отримає обладнання та організовує свій бізнес. Крім того, оплата орендних платежів завжди нижча, ніж оплата за банківський відсоток, якщо б він взяв кредит в банку та придбав би це обладнання.

Найчастіше використовуються платежі з фіксованою загальною сумою, що містить амортизаційні відрахування від вартості обладнання, що орендується, плату за довгостроковий кредит, суму комісійної винагороди лізингодавцю і плату за надані додаткові послуги за лізинговою угодою.

Величина амортизаційних відрахувань визначається за формулою:

$$AB = \frac{BV \times Na \times T}{100}, \quad (6.2)$$

де BV – балансова вартість майна, грн;

Na – норма амортизаційних відрахувань, %;

T – період лізингової угоди, роки.

Плата за користування довгостроковим кредитом визначається за формулою:

$$\Pi = \frac{KP \times Pc}{100}, \quad (6.3)$$

де КР – величина кредитних ресурсів, залучених для лізингових операцій, грн;

Пс – процентна ставка, %.

Розмір орендних платежів розраховується за формулою:

$$A = \frac{C \times (a/n \times (1+a/n)^{T \times n})}{(1+a/n)^{T \times n} - 1}, \quad (6.4)$$

де А – щоквартальні виплати, грн;

С – вартість лізингу;

А – річна ставка банківського відсотка, у відносних одиницях;

n – кількість платежів на протязі року (кількість кварталів);

T – кількість років.

Питання для самостійного контролю знань

1. Що таке лізинг?
2. Які види лізингу Ви знаєте?
3. Що таке факторинг?
4. Які ознаки фінансового лізингу?
5. Які ознаки оперативного лізингу?
6. Які переваги лізингу порівняно із кредитом?
7. Які основні види лізингу Ви знаєте?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7
АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ
НА ПІДСТАВІ БАЛАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Мета заняття: ознайомити студентів з порядком проведення аналізу балансової звітності банку, який використовується для оцінювання фінансового стану банку клієнтами та іншими банками, які перебувають з цим банком в кореспондентських відносинах.

Завдання.

На підставі даних таблиці 7.1 та використовуючи матеріали теоретичної частини роботи, необхідно проаналізувати таке:

- ефективність використання показників якості активів банку;
- стратегію оптимізації управління пасивними операціями банку;
- рівень ліквідності банківської стратегії.

А також зробити висновок щодо визначення досягнутого рівня прибутковості банку як результату управління структурою власного та залученого капіталу.

Таблиця 7.1 – Вихідні дані

Агрегат	Статті балансу банку, тис. грн	Варіант					
		1	2	3	4	5	6
Актив							
A1	Касові активи, всього:	23	22	34	44	45	29
a5	кошти на коррахунках в інших банках	4,6	8,4	5	7	4	9
A6	Цінні папери, всього:	9,4	7,9	7,5	9,3	8,4	8,2
a7	державні цінні папери	2,9	3	2,1	2,3	2,5	3
A10	Позики, всього:	90	84	100	95	85	94
a12	банківські	28	21	23	25	28	26
a14	прострочені	13	15	12	11	10	15
A15	Інші активи, всього:	45	42	45	44	42	40
a16	інвестиції	12	11	12	10	11	12
a17	нематеріальні активи	17	16	17	15	16	18
a18	інші активи	14	15	15	16	14	14
Баланс (A1+A6+A10+A15)		167,4	155,9	186,5	192,3	180,4	171,2
Пасив							
01	Зобов'язання	33	35,9	35	38	28	23
04	Строкові зобов'язання	17,4	10	15,5	13,3	22,4	22,2
05	Строкові депозити клієнтів	10	10	7,5	6	15	10
06	Банківські займи	14	10	2,1	10	12	15
07	Довгострокові зобов'язання	8	9	12	5	8	9
08	Інші зобов'язання, всього	30	10	22	28	22	36
C1	капітал, всього	72	85	95	92	90	75
C2	Статутний фонд	30	40	34	44	40	38
C4	Додатковий капітал, всього	15	15	19	21	18	15
C6	Загальні резерви банку	10	9,9	15	10	10	10
C8	Прибуток	36	30	45	51	49	38
Баланс (01+04+08+C1+C4)		167,4	155,9	186,5	192,3	180,4	171,2

Продовження таблиці 7.1

Агрегат	Статті балансу банку, тис. грн	Варіант					
		7	8	9	10	11	12
	Актив						
A1	Касові активи, всього:	30	25	21	27	40	36
a5	кошти на коррахунках в інших банках	5	6,2	7,1	8,2	8	5
A6	Цінні папери, всього:	6	9	8,1	7	9,5	8,3
a7	державні цінні папери	2,9	2,8	2,7	2,5	3	2,5
A10	Позики, всього:	93	90	84	100	95	90
a12	банківські	28	30	25	32	35	20
a14	прострочені	14	16	20	15	10	12
A15	Інші активи, всього:	45	42	43	44	40	45
a16	інвестиції	10	11	15	12	10	11
a17	нематеріальні активи	16	17	18	15	16	18
a18	інші активи	15	15	15	15	14	10
Баланс (A1+A6+A10+A15)		174	166	156,1	178	184,5	179,3
	Пасив						
01	Зобов'язання	24	33	35	23	28	24
04	Строкові зобов'язання	20	17	10	22	22,5	20,3
05	Строкові депозити клієнтів	12	10	15	6	10	12
06	Банківські займи	15	10	14	12	15	10
07	Довгострокові зобов'язання	12	9	8	5	12	10
08	Інші зобов'язання, всього	38	30	10	36	26	38
C1	капітал, всього	74	71	86	82	90	79
C2	Статутний фонд	56	32	34	30	40	40
C4	Додатковий капітал, всього	18	15	15,1	15	18	18
C6	Загальні резерви банку	10	15	12	10	15	10
C8	Прибуток	34	38	45	56	30	42
Баланс (01+04+08+C1+C4)		174	166	156,1	178	184,5	179,3
Агрегат	Статті балансу банку, тис. грн	Варіант					
		13	14	15	16	17	18
	Актив						
A1	Касові активи, всього:	43	23	22	25	34	36
a5	кошти на коррахунках в інших банках	4	6	5	3,6	4	8
A6	Цінні папери, всього:	7	9	7	8	7,5	9
a7	державні цінні папери	2,3	2,1	2	3	2	2,8
A10	Позики, всього:	93	85	80	60	70	80
a12	банківські	24	25	20	25	28	20
a14	прострочені	15	16	10	12	14	15
A15	Інші активи, всього:	48	40	40	45	50	40
a16	інвестиції	15	10	11	10	11	12
a17	нематеріальні активи	16	18	17	19	18	15
a18	інші активи	14	14	14	14	15	16
Баланс (A1+A6+A10+A15)		191	157	149	138	195,5	165

Продовження таблиці 7.1

Агрегат	Статті балансу банку, тис. грн	Варіант					
		13	14	15	16	17	18
	Пасив						
01	Зобов'язання	38	35	35	25	47	20
04	Строкові зобов'язання	13	10	10	13	28	16
05	Строкові депозити клієнтів	15	10	10	7,5	16	18
06	Банківські займи	12	15	15	13	12	10
07	Довгострокові зобов'язання	9	8	12	7	6	9
08	Інші зобов'язання, всього	27	12	12	20	32	24
C1	капітал, всього	92	85	77	65	68	85
C2	Статутний фонд	46	30	36	38	44	40
C4	Додатковий капітал, всього	21	15	15	15	20,6	20
C6	Загальні резерви банку	10	10	10	8	10	9
C8	Прибуток	30	38	36	45	36	50
Баланс (01+04+08+C1+C4)		191	157	149	138	195,6	165
Агрегат	Статті балансу банку, тис. грн	Варіант					
		19	20	21	22	23	24
	Актив						
A1	Касові активи, всього:	22	20	30	40	35	45
a5	кошти на коррахунках в інших банках	6	5	9	4,2	5,6	8
A6	Цінні папери, всього:	10	8,5	6	8,2	9,5	8
a7	державні цінні папери	3,2	2,9	4	3,8	2,3	2,5
A10	Позики, всього:	90	65	95	80	100	75
a12	банківські	30	24	32	28	24	25
a14	прострочені	10	13	16	10	15	16
A15	Інші активи, всього:	35	50	30	55	45	50
a16	інвестиції	10	15	16	10	12	15
a17	нематеріальні активи	11	18	17	19	17	18
a18	інші активи	14	16	17	14	14	15
Баланс (A1+A6+A10+A15)		157	143,5	161	183,2	189,5	178
	Пасив						
01	Зобов'язання	30	10,5	20	30	20	32
04	Строкові зобов'язання	12	10	14	23,2	16,5	20
05	Строкові депозити клієнтів	26	15	27	17	12	15
06	Банківські займи	10	14	10	12	15	14
07	Довгострокові зобов'язання	8	10	11	8	7	9
08	Інші зобов'язання, всього	30	25	20	32	30	38
C1	капітал, всього	60	70	92	75	98	60
C2	Статутний фонд	56	64	37	48	56	64
C4	Додатковий капітал, всього	25	28	15	23	25	28
C6	Загальні резерви банку	10	12	10	10	10	10
C8	Прибуток	40	38	54	39	40	50
Баланс (01+04+08+C1+C4)		157	143,5	161	183,2	189,5	178

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

Сучасний комерційний банк є складним фінансово-економічним утворенням, тому розглядати його потрібно як систему, яка має свої власні цілі, задачі та функції. При цьому розглядання різних процесів в діяльності банку та об'єктів управління цими процесами становить суть підходу до побудови аналізу та повинно вирішувати ті задачі чи виконувати ті функції, які б дозволяли приймати сучасні компетентні рішення при управлінні діловим оборотом комерційного банку.

Існуючі підходи до аналізу діяльності банку визначаються різноманітними його видами та методами.

Підставою для аналізу є рівняння балансу для аналізу ефективності використання оборотних засобів банку, за якого активи дорівнюють пасивам. Модель аналізу дозволяє виявити оптимальне співвідношення прибутковості та ліквідності банку або визначити, чи дотримується менеджер банку в активних і пасивних операціях необхідної диверсифікації та раціональності управління портфелем банку.

Виходячи з вищесказаного, будується баланс банку (таблиця 7.2), визначається якість активів та структура пасивів.

Таблиця 7.2 – Агрегований баланс комерційного банку

Агрегат	Статті активу банку	Агрегат	Статті пасиву банку
A1	Касові активи, всього:	01	Зобов'язання:
a2	Валюта (каса)	02	Кошти до запитання клієнтів
a3	Резерви	03	Коррахунки банків
a4	Кошти на коррахунку у НБУ	04	Строкові зобов'язання
a5	Кошти на коррахунку у інших банках	05	Строкові депозити клієнтів
A6	Цінні папери, всього:	06	Банківські займи
a7	Державні цінні папери	07	Довгострокові зобов'язання
a8	Цінні папери у портфелі банку на продаж	08	Інші зобов'язання, всього:
a9	Цінні папери у портфелі банку на інвестиції	09	Кредитори
A10	Кредити, надані клієнтам (позики), всього:	010	Інші зобов'язання
a11	Короткострокові		Сукупні зобов'язання (01+04+08)
a12	Банківські	C1	Капітал, всього:
a13	Довгострокові	c2	Статутний фонд банку (сплачений)
a14	Прострочені	c3	Фонди банку
A15	Інші активи, всього	C4	Додатковий капітал, всього:
a16	Інвестиції	c5	Нерозподілені резерви
a17	Нематеріальні активи	c6	Загальні резерви банку
a18	Інші активи	c7	Збитки поточного року
a19	Відвернені засоби, витрати та збитки	c8	Прибуток
	Баланс (A1+A6+A10+A15)		Баланс (01+04+08+C1+C4)

Моделі аналізу балансу банків базуються на нормативах, встановлених Базельською угодою в липні 1988 року. Методика аналізу також містить ряд коефіцієнтів, які характеризують фінансовий стан установи. Нормативи Базельської угоди вибрані як орієнтири, при цьому також застосовуються значення коефіцієнтів та показників Інструкції про порядок регулювання та аналізу діяльності комерційних банків НБУ.

Для формування об'єктивного уявлення про фінансово-економічний стан банку, застосовують два блоки аналізу:

- перший блок аналізу охоплює показники якості активів та пасивів, їх ліквідність та може бути застосований також для оцінювання фінансової стійкості банку-позичальника;

- другий блок аналізу охоплює оцінювання ефективності діяльності банку, додаткові показники ефективності, а також причини змін основних показників та деталізацію факторів ефективності діяльності банку.

Ця система показників, які оцінюють ліквідність та прибутковість банку, значною мірою орієнтована на розробку рекомендацій особі, яка приймає рішення.

За результатами аналізу фінансових показників діяльності банку достатньо просто сформулювати рекомендації для особи, яка приймає рішення щодо оцінювання діяльності банку, оскільки колонки, що розшифровують економічне завдання показників в таблицях 7.3–7.7, мають посилання на взаємозв'язки та пріоритети коефіцієнтів.

Група показників якості активів дозволяє їх оцінити відносно до ресурсної бази банку. Доходні активи найбільш важливо оцінити відносно до платних активів (k_2), тому цьому коефіцієнту надано перевагу порівняно з традиційним показником (k_1), оскільки активи можуть не забезпечувати необхідного рівня прибутковості для виконання зобов'язань за платними пасивами.

Економічні параметри інших показників відображені безпосередньо в таблиці 7.3.

Поряд з аналізом активних операцій потрібно зосередити увагу на структурі пасивів банку. В показниках структури пасивів відображені параметри, які характеризують стійкість банку, структуру зобов'язань, ступінь мінімізації ризику ліквідності та рівень достатності капіталу.

Аналіз капіталу покликаний з'ясувати, чи може банк гарантувати достатній захист коштів своїх вкладників.

Найсуттєвішим елементом аналізу капіталу є оцінювання цієї достатності або адекватності для збереження коштів своїх клієнтів.

Банк постійно повинен мати певний мінімальний обсяг капіталу. Як правило, це рівень капіталу, необхідний для одержання відповідних ліцензій на здійснення банківських операцій. Коли ж мінімальний рівень капіталу стає недостатнім для захисту вкладів клієнтів, потрібно вчасно прийняти рішення щодо його збільшення.

Таблиця 7.3 – Аналіз активів банку

Визначення показника	Розрахунок	Оптимальне значення коефіцієнта	Економічне значення показника визначає:
$k_1 = \text{Доходні активи} / \text{Активи}$	$(a5+A6+A10+a16+a18) : (A1+A6+A10+A15)$	0,75–0,85	питому вагу доходних активів в складі активів (необхідно розглядати у взаємозв'язку з k_2)
$k_2 = \text{Доходні активи} / \text{Платні пасиви}$	$(a5+A6+A10+a16+a18) : (01+04)$	$\geq 1,0$	відношення доходних активів до платних ресурсів (має пріоритет перед k_1)
$k_3 = \text{Позики} / \text{Зобов'язання}$	$A10:(01+04+08)$	$> 0,7$ (агресивна політика); $< 0,6$ (обережна політика)	агресивну або обережну кредитну політику банку; при агресивній політиці верхня межа – 0,78, далі – невизначено небезпечна діяльність; при обережній кредитній політиці нижня межа – 0,53; нижче – можливість збитків
$k_4 = \text{Банківські займи} / \text{Банківські позики}$	$06:a12$	$\geq 1,0$ замовник $\leq 1,0$ кредитор	можливість проведення агресивної або обережної кредитної політики банку; якщо банк – замовник, тоді допускається $k_3=0,6$; якщо банк – кредитор, тоді допускається значення $k_3=0,7$
$k_5 = \text{Позики} / \text{Капітал}$	$A10:(C1+C4)$	$\leq 8,0$	ризикованість позичкової політики: значення більше 8,0 говорить про недостатність капіталу або про агресивну кредитну політику банку (порівнюють зі значенням k_3 та k_4)
$k_6 = \text{Прострочені позики} / \text{Позики}$	$a14:A10$	$\leq 0,04$	питому вагу прострочених позик у позичковому портфелі банку
$k_7 = \text{Резерви на позики} / \text{Позики}$	$c6:A12$	$\leq 0,04$	резерви на покриття збитків по позиках; не менше показника k_6

Таким чином, основне завдання аналізу капіталу полягає в тому, щоб вчасно визначити обсяг капіталу та збільшити його до необхідного (таблиця 7.4). Аналіз ліквідності проводиться, щоб визначити, чи спроможний банк відповідати за своїми зобов'язаннями у терміни та без втрат.

Найпростіший метод роботи банку – збереження певної частини своїх активів у ліквідній формі. Скажімо, грошову готівку, залишки на коррахунках у Національному банку, а також в інших банках, державні цінні папери, тобто в тій формі, яка дає можливість швидко перетворити їх на готівку.

Таблиця 7.4 – Аналіз пасивів банку

Визначення показника	Розрахунок	Оптимальне значення коефіцієнта	Економічне значення показника визначає:
k_{11} = Капітал / Активи	$(C1+C4):(A1+A6+A10+A15)$	0,08–0,15	фінансову стійкість банку: при $k_{11} < 0,08$ – границя надмірної небезпечності – ризик банкрутства; при $k_{11} > 0,15$ – нетехнологічний та неконкурентоспроможний банк
k_{12} = Онкольні та строкові зобов'язання / Активи	$(01+04):(A1+A6+A10+A15)$	0,5–0,7	рівень терміновості (строковості) та надійності
k_{13} = Зобов'язання / Активи	$(06+07):(A1+A6+A10+A15)$	0,2–0,35	рівень терміновості та надійності
k_{14} = Онкольні зобов'язання / Всі зобов'язання	$01:(01+04+08)$	0,2–0,4	ступінь мінімізації ризику стійкості або затрат: $k_{14} = 0,2$ – мінімізація ризику стійкості; $k_{14} = 0,4$ – мінімізація операційних витрат
k_{15} = Термінові вклади / Всі зобов'язання	$05:(01+04+08)$	0,1–0,3	ступінь мінімізації ризику стійкості або затрат: $k_{15} = 0,1$ – мінімізація затрат; $k_{15} = 0,3$ – мінімізація ризику стійкості
k_{16} = Займи по всіх зобов'язаннях	$06:(01+04+08)$	0,25–0,40	ступінь мінімізації ризику стійкості або затрат: $k_{16} = 0,25$ – мінімізація затрат; $k_{16} = 0,40$ – мінімізація ризику стійкості
k_{17} = Інші зобов'язання / Всі зобов'язання	$08:(01+04+08)$	наближається до min	ступінь пасивної стійкості та якість управління іншими зобов'язаннями (штрафи, пені, неустойки)
k_{18} = Капітал / Власний капітал	$C1:(C1+C4)$	$\geq 0,5$	рівень достатності капіталу

Існує відповідний взаємозв'язок між ліквідністю та надходженнями. Він полягає в тому, що ліквідні активи, як правило, дають менший відсоток, ніж активи неліквідні (особливо кредити). Відтак банки, які приймають у ліквідній формі значну частину своїх активів, вірогідно, будуть менш рентабельними. З іншого боку, банки, які проводять агресивну

політику отримання максимального прибутку, намагаються утримувати ліквідні активи на мінімальному рівні. Тому для практики правильно управляти ліквідністю означає підтримувати готівку на достатньому рівні, щоб банк міг вчасно і без збитків для себе відповідати за своїми зобов'язаннями.

Ліквідність банку оцінюється шляхом розрахунку спеціальних показників. У міжнародній банківській практиці з цією метою використовуються коефіцієнти ліквідності. Це співвідношення різних статей активу балансу кредитної установи з певними статтями пасиву або навпаки – пасивів з активами.

Розділ ліквідності банку (таблиця 7.5) відображає ступінь забезпечення найбільш нестійких за строками зобов'язань ліквідними засобами банку.

Таблиця 7.5 – Аналіз ліквідності банку

Визначення показника	Розрахунок	Оптимальне значення коефіцієнта	Економічне значення показника визначає:
$k_8 = \text{Касові активи} / \text{Зобов'язання}$	A1:01	0,2–0,5	ступінь покриття найбільш нестійких зобов'язань ліквідними засобами
$k_9 = \text{Касові активи} / \text{Онкольні та строкові зобов'язання}$	A1:(01+04)	0,05–0,3	ступінь покриття ліквідними засобами депозитів та вкладів; застосовується спільно з k_8 для згладжування можливих скривлень структури депозитів та вкладів; пріоритетний коефіцієнт k_8
$k_{10} = \text{Цінні папери} / \text{Зобов'язання}$	a7:(01+04+08)	0,15–0,40	потенційний запас ліквідності та використання вторинних ліквідних ресурсів; при $k_{10} = 0,4$ та $k_{13} = 0,85$ – виникає ризик збитковості; при $k_{10} \leq 0,15$ та $k_3 \geq 0,7$ – виникає ризик ліквідності банківського портфеля

Завершальним етапом на шляху аналізу балансової звітності банку є визначення коефіцієнтів ефективності або прибутковості банку, яке побудоване на підставі відомої формули Дюпона. Ця комбінація дозволяє суб'єктам «ментально» оцінити значимість практично кожного з основних компонентів діяльності банку та виявити, які саме параметри банківської діяльності найбільшою мірою вплинули на його прибутковість.

Взагалі, доходність комерційного банку – це сумарний позитивний сукупний результат його господарсько-фінансової та комерційної діяльності. За рахунок доходів банку покриваються всі його операційні втрати, формується прибуток, обсяг якого визначає рівень дивідендів зростання

капіталу, розвиток пасивних та активних операцій. Показники ефективності подано в таблиці 7.6.

Таблиця 7.6 – Аналіз ефективності діяльності комерційного банку

Визначення показника	Розрахунок	Оптимальне значення, %	Економічне значення показника визначає:
$k_{13} = \text{Прибуток} / \text{Активи}$	$c18 : (A1+A6+A10+A15)$	1,0–4,0	ефективність роботи активів
$k_{20} = \text{Прибуток} / \text{Дохід}$	$c8 : d3$	8,0–20,0	скільки прибутку отримано з кожної гривні доходів
$k_{21} = \text{Дохід} / \text{Активи}$	$(d_1+d_2) : (A1+A6+A10+A15)$	14,0–22,0	скільки доходів отримано з кожної гривні активів
$k_{22} = \text{Прибуток} / \text{Капітал}$	$c8 : C1$	15,0–40,0	ефективність використання власного капіталу
$k_{23}^* = \text{Мультиплікатор капіталу}$	$(A1+A6+A10+A15) : (C1+C4)$	8–16 раз	об'єм активів, який вдається отримати з кожної гривні власного капіталу

*) Якщо дане співвідношення більше 16, то це є свідченням того, що база капіталу банку дуже мала, та його можливості щодо подальшого залучення засобів вичерпані та неадекватні розмірам (росту) активів.

Якщо ж дане співвідношення менше 8, це говорить про те, що банк некваліфіковано використовує капітал та непрофесійно управляє структурою залученого та власного капіталу і, як правило, недоотримає можливий дохід (прибуток).

Використані в таблиці 7.6 агрегати d_1 , d_2 та d_3 мають такі значення:

d_1 – процентні доходи;

d_2 – непроцентні доходи (доходи від операцій з цінними паперами);

d_3 – валові доходи (d_1+d_3).

Причини змін основних показників ефективності можна визначити за допомогою фінансових коефіцієнтів (таблиця 7.7), які відображають якісні та кількісні параметри, що впливають на ефективність банківської діяльності.

Таблиця 7.7 – Фінансові коефіцієнти

Визначення показника	Розрахунок	Оптимальне значення, %	Економічне значення показника визначає:
k_{24} = Відсоткова маржа / Доходи	$e1 : d3$	6,0–18,1	рівень чистого відсоткового доходу – свідчить про ефективність процентної політики (див. k_{25})
k_{25} = Спред	$d1: [(a5+A6+ A10+a16) - r1:(01+04)]$	–	діапазон відсоткових ставок між вкладанням та залученням ресурсів; від'ємне або дуже незначне значення k_{25} говорить про те, що відсоткова політика є неефективною або збитковою; високе значення k_{25} означає або невикористання можливості у залученні допоміжних ресурсів (див. $k_{14} - k_{16}$), або досить ризиковий портфель активів (див. $k_3 - k_5$)
k_{26} = Процентні доходи / Активи	$d1:(A1+A6+ A10+A=15)$	10,0–18,0	розмір відсоткового доходу на одну гривню активів; відображає рівень ефективності та ризикованості вкладень
k_{27} = Непроцентні доходи / Активи	$(d1-d2):(A1+ A6+A10+A15)$	1,0–3,0	можливість використання внутрішньобанківських резервів
k_{28} = Недоходні активи / Капітал	$(a2+a3+a4+ a17+a18+ a19):(C1+C4)$	0,5–2,0 раза	пріоритетність напрямлень використання капіталу
k_{29} = Доходні активи / Капітал	$(a5+A6+A10+ a16):(C1+C4)$	8,0–18,0	розмір доходних активів, які вдається отримати з кожної гривні капіталу

Використані в таблиці 7.7 агрегати $e1$ та $r1$ мають такі значення:

$e1$ – процентна маржа – як різниця між процентними доходами та процентними витратами;

$r1$ – процентні витрати.

Таким чином, поданий аналіз діяльності банку на підставі модифікованого балансу рівняння слугує для контролю над банком з приводу дотримання та регулювання обмежень, які вибрані банком в якості стратегії на конкретний період.

Питання для самостійного контролю знань

1. За якими показниками оцінюють ефективність використання показників якості активів банку?

2. За якими показниками оцінюють стратегію оптимізації управління пасивними операціями банку?

3. За якими показниками оцінюють рівень ліквідності банківської стратегії?

4. Як розраховують коефіцієнт прибутковості активів?

5. В чому полягає основне завдання аналізу капіталу?

3. Що собою являє мультиплікатор капіталу?

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Аваль (Aval) – 1) вексельне поручительство банківської установи, за яким вона бере на себе зобов'язання оплатити вексель у разі неоплати його боржником (платником) у встановлений термін; 2) вексельне поручительство, згідно з яким комерційний банк бере на себе беззаперечну відповідальність перед векселедержателем за оплату векселя і яке оформляється гарантійним написом банку на векселі чи на спеціальному додатковому аркуші (алонж) окремо для кожного векселя. Забороняється оформлення авалю одним документом більше ніж на один вексель.

Авізо (aviso) – у банківській, комерційній, бухгалтерській практиці – офіційне повідомлення, переважно про виконання розрахункової операції, яке надсилається одним контрагентом іншому.

Автоматизована карткова система (automatized card system) – це програмно-технічний комплекс, що встановлений у банку, який є членом Національної системи масових електронних платежів, що забезпечує проведення операцій з емісії карток, оброблення інформації за операціями з ними та управління банківськими і торговельними терміналами, банкоматами.

Акредитив (Letter of Credit) – форма розрахунків, відповідно до якої банк (банк-емітент) за дорученням клієнта (платника) – заявника акредитива і відповідно до його вказівок або від свого імені зобов'язується провести платіж на умовах, визначених акредитивом або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж на користь одержувача грошових коштів або визначеної ним особи – бенефіціара.

Активи банківські (Banking Assets) – ресурси банку та засоби, що класифікуються за напрямками розміщення та використання з метою одержання прибутку.

Активні операції банків (active banks operation) – фінансові операції з розміщення коштів з метою отримання прибутку. До активних операцій банку належать: надання кредитів та позичок, придбання цінних паперів, вкладення коштів у комерційні проекти, лізингові, факторингові операції, операції з векселями та інші банківські операції.

Анкетний скоринг (Application Scoring) – прогнозування ризику дефолту позичальника на підставі його анкети-заяви на одержання кредиту в банку.

Базель II (Basel II) – угода про визначення достатності банківського капіталу для забезпечення ефективної та стабільної діяльності банківських установ та їх регулювання.

Базельський комітет з питань банківського нагляду (Basel Committee on Banking Supervision) – це організація, що об'єднує національні наглядові установи, які регулюють банківську діяльність.

Базова (базисна) ставка (Prime Rate) – ставка процента, від величини якої вираховується значення змінної процентної ставки під час її переоцінки.

Баланс банку (Bank Balance Sheet) – запис всіх грошово-кредитних операцій, проведених банком протягом певного періоду часу.

Банк (Bank) – юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку залучати у вклади грошові кошти фізичних і юридичних осіб і розміщувати зазначені кошти від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, а також відкривати та вести банківські рахунки фізичних і юридичних осіб.

Банк з іноземним капіталом (Bank with Foreign Participation) – банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10 %.

Банк міжнародних розрахунків (БМР) (Bank for International Settlements, BIS) – спеціалізована міжнародна фінансова установа, яка об'єднує на акціонерній основі центральні банки 41 країни Європи, Азії та Африки. США представлені у БМР не ФРС, а City Bank Corp.

Банківська діяльність (Banking Activity) – особливий вид комерційної діяльності, який можуть здійснювати винятково банківські установи відповідно до банківського законодавства після реєстрації банку та одержання ліцензії Національного банку.

Банківська ліцензія (Banking Licence) – документ, який видає Національний банк України у встановленому порядку відповідно до Закону «Про банки і банківську діяльність» і «Положення про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій» та на підставі якого банки та філії іноземних банків мають право здійснювати банківську діяльність.

Банківська система (Banking System) – сукупність різноманітних видів банків та банківських інститутів у їх взаємозв'язку, які діють у тій чи іншій країні в певний історичний період; складова кредитної системи.

Банківська таємниця (Banking Secrecy) – інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту.

Банківська тратта (Bank Draft) – перевідний вексель, виставлений банком або від його імені, при якому векседавцем і платником є один і той же банк.

Банківський автомат (Bank Automated Teller Machine) – програмно-технічний комплекс, що надає можливість держателю спеціального платіжного засобу здійснити самообслуговування за операціями одержання коштів у готівковій формі, внесення їх для зарахування на відповідні рахунки, одержання інформації щодо стану рахунків, а також виконати інші операції згідно з функціональними можливостями цього комплексу.

Банківський вклад (депозит) (Deposit) – угода, відповідно до якої одна сторона (банк), що прийняла від другої сторони (вкладника) або для неї грошову суму (вклад), що надійшла, зобов'язується виплачувати вкладникові таку суму та проценти на неї або дохід в іншій формі на умовах та в порядку, встановлених договором.

Банківський день (Banking Day) – у банківській практиці називають робочий день, протягом якого банк здійснює банківські операції.

Банківський кредит (Bank Loan) – 1. Позичковий капітал банку у грошовій формі та в банківських металах, що передається у тимчасове користування на умовах забезпеченості, повернення, строковості, платності та цільового характеру використання. 2. Форма фінансового кредиту, який банк надає своєму позичальнику на певний строк на умовах повернення та платності. 3. Будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми.

Банківський нагляд (Banking Supervision) – система заходів щодо контролю та активних впорядкованих дій Національного банку, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими кредитно-фінансовими установами у процесі їх діяльності законодавства України та встановлених нормативів з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників.

Банківський переказ (Bank Transfer; Bank Remittance) – просте доручення банку своєму банку-кореспонденту виплатити певну суму грошей на прохання і за рахунок переказодавця іноземному отримувачу (бенефіціару) з визначенням способу відшкодування банку-платнику виплаченої ним суми.

Банківські метали (Banking Metals) – золото, срібло, платина, метали платинової групи (осмій, іридій, паладій, рутеній, родій), доведені

(афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів.

Банківські операції (Banking Operations) – сукупність пов’язаних між собою регулярних дій, які виконує банк відповідно до свого статусу, спрямованих на забезпечення виконання функцій банку як фінансового посередника.

Банківські пасиви (Bank Liabilities and Equity) – ресурси банку, які складаються з власних, залучених і запозичених коштів для проведення активних операцій та одержання прибутку.

Банківські ресурси (Bank Resources) – сукупність грошових коштів, що перебувають у розпорядженні банку та використовуються ним для виконання своїх функцій та операцій.

Банкнота (Banknote) – грошовий знак, виготовлений з паперу, щільної тканини (зазвичай, шовку), металу або пластику, в більшості випадків прямокутної форми.

Банкотно-монетний двір (Mint) – окремий структурний підрозділ, установа Національного банку України. Складається із комплексів виробництва банкнот і карбування монет.

Бек-офіс (Back-Office) – операційно-обліковий підрозділ банку, який забезпечує роботу підрозділів, що беруть участь в управлінні активами та пасивами, та здійснює діяльність щодо оформлення, обліку та реєстрації угод з цінними паперами, а також розрахунків з клієнтами.

Бюро кредитних історій (Credit History Bureau) – юридична особа, винятковою діяльністю якої є збір, оброблення, зберігання, захист і використання інформації, яка становить кредитну історію.

Валютна позиція (FX position) – співвідношення вимог та зобов’язань банку в кожній іноземній валюті та в кожному банківському металі.

Валютна політика (Currency Policy) – сукупність економічних, правових та організаційних заходів, що здійснюються центральним банком та іншими фінансовими органами державного регулювання щодо діючих у державі валютних взаємовідносин між суб’єктами господарювання, домашніми господарствами та органами державного управління.

Валютне застереження (Exchange Clause) – один із методів хеджування валютного ризику.

Валютне регулювання (Currency Regulation) – діяльність держави та уповноважених нею органів, спрямована на регламентацію міжнародних розрахунків і порядку здійснення операцій з валютними цінностями.

Валютні операції (Currency Transactions) – банківські та фінансові операції, пов'язані з переміщенням або переходом права власності на валютні цінності.

Вартість банку (Bank Net Worth) – фундаментальна вартість власного капіталу банку, тобто вартість власного капіталу, оцінена з урахуванням прогнозованих надходжень і виплат.

Вартість капіталу (Cost of Capital) – ціна, яку необхідно сплатити за використання капіталу, розрахована як відсоток до його обсягу.

VISA (VISA International Service Association) – провідна платіжна система світу. Функціонує на базі компанії Visa Inc., яка надає послуги щодо здійснення платіжних операцій.

Внутрішній банківський контроль (Bank Internal Control) – сукупність процедур, які забезпечують дотримання положень внутрішніх і зовнішніх нормативних актів при здійсненні операцій банку та достовірність і повноту інформації.

Геп (Gap) – різниця між активами та зобов'язаннями банку з відповідними строками.

Гібридний капітал (Hybrid Capital) – безстроковий або довгостроковий (зазвичай не менше 30 років) субординований борговий інструмент з характеристиками, близькими до акцій, який банки включають до складу основного капіталу.

Девальвація (Devaluation) – здійснюване центральним банком адміністративне зниження обмінного курсу (ціни) національної валюти відносно до іноземних валют або міжнародних розрахункових одиниць.

Державна реєстрація банків (State Registration of Banks) – форма вступного контролю, суб'єктами якого є територіальні управління Національного банку та Управління реєстрації Департаменту реєстрації та ліцензування Національного банку. Для державної реєстрації банку уповноважена засновниками особа або голова спостережної ради подає до територіального управління Національного банку за місцем створення банку документи, передбачені Законом України «Про банки і банківську діяльність».

Державне регулювання банківської діяльності (Banking Activity State Regulation) – одна із функцій Національного банку України, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства.

Державний банк (State Bank) – банк, сто відсотків статутного капіталу якого належить державі.

Державний реєстр банків (State Registry of Banks) – реєстр, що ведеться Національним банком України і містить відомості про державну реєстрацію всіх банків.

Дилінг (Dealing) – операції купівлі-продажу, які банк здійснює від власного імені, але за дорученням та за кошти клієнтів.

Дистанційне банківське обслуговування (Remote Banking) – сукупність техніко-технологічних і організаційно-правових методів і прийомів надання банками послуг своїм клієнтам на основі розпоряджень, які клієнт передає на відстані (віддаленим способом), тобто без відвідання банку.

Довірче управління (Trust Managing) – надання довірителями трастовим установам свого майна без передачі права власності на нього для подальшого інвестування цих коштів від імені власників і за їх дорученням на різних фінансових ринках з метою отримання прибутку або одержання інших доходів чи переваг.

Дюрація (Duration) – рівень процентного ризику для боргових зобов'язань, виражений у роках.

Економічні нормативи діяльності банків (Prudential norms and Limits) – показники, встановлені Національним банком з метою регулювання банківської діяльності на основі безвиїзного нагляду для здійснення моніторингу діяльності окремих банків і банківської системи в цілому.

Електронна комерція (Е-Комерція) (E-Business) – частина електронного бізнесу, обмежена, власне, маркетингом і процесами продажу. Її розглядають як купівлю та продаж інформації, продукції та послуг через комп'ютерні мережі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про Національний банк України [Електронний ресурс] : Закон України від 20.05.2010 № 679 – XIV. – Режим доступу : www.ratings.liga.net/power/nbu_7556.html.
2. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 7.12.2011 р. № 2121 – III. – Режим доступу : www.tv.ua/news/showTagNews.do?nbu&tagId=59.
3. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи : Постанова Національного банку від 17.09.2015 № 615. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15>
4. Про платіжні системи та переказ грошей в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 05.04.2012 р. № 2346 – III. – Режим доступу : www.prostobankir.com.ua/.natsionalnyu.
5. Правила кредитування населення на господарські потреби [Електронний ресурс] – Постанова Правління Національного банку України від 11.07.2011 № 2121 – III. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua.
6. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України : Затв. постановою правління НБУ від 24.10.11 р. № 373. із змінами від 29.12.2016р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.
7. Банківська енциклопедія / [Арбузов С. Г., Колобов Ю. В., Міщенко В. І., Науменкова С. В.]. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с.
8. Банківська система : підручник / [за ред. С.А. Кузнецової.]. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 400 с.
9. Банківська система України : становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів : монографія / [за ред. О. В. Дзюблюка]. – Тернопіль : Астон, 2012. – 357 с.
10. Банківська справа : навчальний посібник / [за ред. Р. І. Тиркала.]. – Тернопіль : Карт-бланш, 2010. – 314 с.
11. Васюренко О. В. Банківський менеджмент : посібник / Васюренко О. В. – К. : Академія, 2011. – 320 с.
12. Васюренко О. В. Банківські операції : навчальний посібник / Васюренко О. В. – [6-те видання]. – К. : Знання, 2011. – 311 с.
13. Головач А. В. Банківська статистика : підручник / А. В. Головач, В. Б. Захожай. – К. : Україно-фінський інститут менеджменту та бізнесу, 2010. – 192 с.
14. Гудзинська Л. Ю. Банківський маркетинг : курс лекцій для студентів напряму підгот. 8.03050802 «Банківська справа» ден. та заоч. форм навчання / Гудзинська Л. Ю. – К. : Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2014. – 117 с.

15. Данилевич Н. С. Особливості мотивації працівників банку / Н. С. Данилевич, Н. П. Желтова // Соціально-трудові відносини : теорія та практика : зб. наук. праць. – 2013. – № 1(5). – С. 80 – 86.
16. Заруба О. Д. Кредит і банківська справа : Методичний комплекс навчальної дисципліни / Заруба О. Д. – К. : ІЕУГП, 2010. – 124 с.
17. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / [за ред. Р. Дяківа.]. – К. : МЕФ, 2011. – 703 с.
18. Костюченко О. А. Банківське право : Банківська система. Національний банк. Комерційні банки. Кредитування : навчальний посібник / Костюченко О. А. – [3-тє видання]. – К. : А.С.К., 2011. – 576 с.
19. Кравець В. М. Західноєвропейський банківський бізнес : становлення і сучасність / Кравець В. М. ; [за ред. В. І. Міщенко]. – К. : Знання-Прес, 2011. – 470 с.
20. Банківська система : підручник / [за ред. М. І. Крупки]. – Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 554 с.
21. Кузнецова С. А. Банківська система : практикум : навч. посіб. / С. А. Кузнецова, З. С. Пестовська. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2014. – 346 с.
22. Національний банк України : Офіційне інтернет-представництво. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>.
23. Павлюк О. О. Сучасні підходи в ризик менеджменті банків / О. О. Павлюк // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 10. – С. 102 – 105.
24. Петрук О. М. Банківська справа : навчальний посібник / Петрук О. М. ; [за ред. Ф. Ф. Бутинця]. – К. : Кондор, 2011. – 461 с.
25. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку : підручник / Примостка Л. О. – К. : КНЕУ, 2012. – 338 с.
26. Вашкін П. Г. Фінансово-банківська статистика : практикум / П. Г. Вашкін, П. І. Пастер ; за ред. Е. І. Ткача. – К. : Либідь, 2010. – 324 с.
27. Холодна Ю. Є. Банківська система : навч. посіб. / Холодна Ю. Є., Рац О. М. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 314 с.
28. Янковська Л. А. Банківський маркетинг : навч. посіб. для студентів напряму підгот. «Фінанси та кредит» / Янковська Л. А. – Львів : Галицька видавнича спілка, 2016. – 222 с.
29. Bank Management [Electronic resource]. – The mode of access : https://www.tutorialspoint.com/bank_management/bank_management_tutorial.pdf.
30. Kundu S. S. Principles of Insurance and Banking [Electronic resource]. – The mode of access: <http://www.ddegjust.ac.in/studymaterial/mcom/mc-207-f.pdf>.
31. Mahmood Shah E-Banking Management : Issues, Solutions, and Strategies / Mahmood Shah, Steve Clarke. – New York, 2009. – 310 p.
32. Timothy W. Koch Bank Management / Timothy W. Koch. – USA : Cengage Learning 2009. – 888 p.

Додаток А
КАРТКА
із зразками підписів і відбитка печатки

Власник рахунка _____ Повне найменування _____ _____ Скорочене найменування _____ _____ Код за ЄДРПОУ _____ <div style="border: 1px solid black; width: 150px; height: 20px; margin-left: 100px;"></div> Місцезнаходження _____ Телефон _____ Найменування організації, якій клієнт адміністративно підпорядкований, _____ <div style="text-align: center; margin-left: 150px;">(міністерство, центральна _____ кооперативна або громадська організація)</div>		Відмітка банку _____ Дозвіл на прийняття зразків підписів _____ Головний бухгалтер (або інша уповноважена на це особа банку) _____ _____ (підпис) «___» _____ 20__ р. Інші відмітки _____ _____
---	--	---

Найменування банку _____
 Місцезнаходження банку _____
 Наводимо зразки підписів і відбитка печатки (за наявності), які слід вважати
 обов'язковими під час здійснення операцій за рахунком _____
 (номер рахунка)

Розпорядження за рахунком слід вважати дійсними в разі наявності на них одного
 першого і одного другого підписів.

Посада (за наявності)	Прізвище, ім'я та по батькові	Зразок підпису	Зразок відбитка печатки ³
Перший підпис	_____	_____	
Другий підпис	_____	_____	

Місце для відбитка печатки ³ організації, що засвідчила повноваження та підписи клієнта	Повноваження та підписи керівника і головного бухгалтера, які діють відповідно до статуту (положення), засвідчую: _____ _____ (посада і підпис керівника чи заступника керівника організації, якій клієнт адміністративно підпорядкований)	Строк повноважень і підписи службових осіб, які тимчасово користуються правом першого або другого підпису, засвідчуємо:	Керівник _____ Головний бухгалтер ¹ _____
---	--	---	--

Додаток Б

Заява на відкриття рахунка

ЗАЯВА
про відкриття поточного рахунка

Назва банку _____

Назва клієнта банку,
що відкриває рахунок, _____
(повна і точна назва
юридичної особи / відокремленого підрозділу)

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ або реєстраційний (обліковий) номер за ТРДПАУ
--

Просимо відкрити _____ рахунок у _____.
(вид поточного рахунка) (вид валюти)

Із змістом Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах ознайомлені. Вимоги цієї Інструкції для нас обов'язкові.

Додаткова інформація (1) _____

Керівник _____
(посада) (підпис, прізвище, ініціали)

Головний бухгалтер _____
(підпис, прізвище, ініціали)

"__" _____ 200 р.

М.П.

Відмітки банку

Відкрити _____ рахунок
(вид поточного рахунка)

дозволяю

Керівник
(уповноважена
керівником особа) _____
(підпис)

Дата відкриття рахунка
"__" _____ 200 р.

Документи на оформлення
відкриття рахунка перевірів
(посада і підпис
уповноваженої особи, на яку
покладено обов'язок
відкривати рахунки клієнтів)

N балансового рахунка	N особового рахунка	Головний бухгалтер (інша відповідальна особа, яка контролює правильність присвоєння номера рахунка)
_____	_____	_____

(підпис)

Додаток В

Договір

на комплексне обслуговування

м. Вінниця

«_____» _____ 20_ р.

Український акціонерний промислово-інвестиційний банк, у подальшому іменується Промінвестбанк України (надалі – Банк) в особі _____, що діє на підставі Статуту Банку та доручення № _____ від _____ р. з однієї сторони, та _____

(назва підприємства)

(надалі – Клієнт) в особі _____
(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

діючого на підставі _____
з другої сторони, уклали цей договір про таке:

І ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1.1 Банк відкриває Клієнту рахунок та здійснює розрахункове обслуговування і пов'язані з цим інші послуги; забезпечує прийом та видачу готівки згідно з графіком обслуговування.

1.2 Банк обслуговує клієнтів через мережу кореспондентських рахунків, здійснює операції по купівлі-продажу іноземної валюти та надає інші послуги, пов'язані з іноземною валютою.

II ПРАВА ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ СТОРІН

2 Банк має право:

2.1 Використовувати кошти клієнта, які зберігаються на рахунку, гарантуючи їх наявність і проведення операцій відповідно до нормативних актів Національного банку України.

2.2 Здійснювати безспірне стягнення та безакцептне списання коштів з рахунка Клієнта у випадках, передбачених чинним законодавством України.

2.3 У разі порушення Клієнтом порядку розрахунків чеками Банку може позбавити його права користування цією формою розрахунків.

2.4 Отримувати від Клієнта плату за надані послуги.

3 Клієнт має право:

3.1 Самостійно розпоряджатися коштами на своєму рахунку з дотриманням вимог чинного законодавства, за винятком безспірного стягнення та безакцептного списання коштів.

3.2 Отримувати готівкові кошти у межах касової заявки на отримання готівки і за умови наявності коштів на розрахунковому рахунку у випадках, передбачених законодавством.

3.3 Користуватися всіма послугами Банку, обумовлених цим договором.

3.4 Визначити порядок отримання виписок з банку, а також інших банківських документів.

4 Банк бере на себе зобов'язання:

4.1 Належним чином виконувати умови цього договору.

4.2 Своєчасно здійснювати розрахункові операції відповідно до інструкції про безготівкові розрахунки в господарському обороті України.

4.3 Забезпечувати своєчасне зарахування коштів на рахунок Клієнта.

4.4 Здійснювати приймання та видачу готівки відповідно до чинного законодавства і нормативних актів Національного банку України.

4.5 Видавати за вимогою Клієнта виписку з рахунка з поданням необхідних документів.

5 Клієнт бере на себе зобов'язання:

5.1 Виконувати вимоги діючих інструкцій, правил, інших нормативних актів Національного банку України з питань здійснення розрахунково-касових операцій та надання звітності.

5.2 Дотримуватися принципів організації безготівкових розрахунків, їх форм, стандартів документів документообороту, що впроваджені в господарський оборот України, та встановлених правил порядку ведення касових операцій в народному господарстві України.

5.3 Щорічно надавати Банку заявку-розрахунок для встановлення лімітів залишку готівки в касі.

5.4 Витратити готівку, отриману в Банку, відповідно до Правил ведення касових операцій.

5.5 Негайно повідомляти Банк письмово про зміну своєї юридичної адреси, номерів телефонів, телетайпу, телефаксу.

III ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН

6. За несвоєчасне чи неправильне списання з вини Банку суми з рахунка Клієнта, за наявності обґрунтованого підтвердження, Банк сплачує Клієнту штраф у розмірі подвійної облікової ставки НБУ, що діяла на момент порушення за несвоєчасно або неправильно списаної суми за кожний день прострочення.

IV ФОРМИ ТА ПОРЯДОК РОЗРАХУНКІВ

7. Клієнт доручає Банку самостійно стягувати відсотки у разі настання строків платежів та прострочену заборгованість за кредитом.

8. Оплата за касове обслуговування здійснюється відповідно до порядку організації розрахунково-касового обслуговування комерційними банками клієнтів у день отримання з каси банку готівки.

9. Оплата за перепустку та надання різних довідок здійснюється в день подання заяви на її одержання.

V ФОРС-МАЖОР

10. Сторони звільняються від відповідальності за часткове або повне невиконання будь-якого з положень цього договору, якщо це невиконання стало наслідком причин, що знаходяться поза сферою контролю не виконуючої сторони.

VI ПОРЯДОК ЗМІНИ ТА РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРУ

11. Сторона, яка вважає за необхідне змінити чи розірвати договір, надсилає пропозиції про це другій стороні за договором.

12. Клієнт має право на розтягнення договорів з його ініціативи лише за відсутності заборгованості перед банком.

VII ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ СПОРІВ

13. Спори, що виникають протягом дії договору, вирішуються шляхом переговорів. У разі недосягнення згоди – в судовому порядку.

VIII СТРОК ДІЇ ДОГОВОРУ

14. Договір, укладений на невизначений строк, набуває чинності з дня його підписання.

IX ПОРЯДОК ЗАКРИТТЯ РАХУНКІВ

15. Якщо протягом 12 місяців з дня відкриття рахунка або протягом 12 місяців з дати останньої операції не здійснюються операції, банк закриває рахунок і розриває договір.

16. Після закриття рахунка залишок коштів на ньому після 3-х річного терміну має бути перерахований в бюджет.

17. Клієнт може закрити рахунок в установі нашого банку або перейти в інший банк тільки за умови повного розрахунку з банком (розрахунку за кредитами, здачі невикористаних лімітованих та грошових чекових книжок, перепусток та інше).

X ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ ТА РЕКВІЗИТИ

Додаток Г

ЗАЯВА НА ОДЕРЖАННЯ КРЕДИТУ

_____ (назва установи банку, прізвище та ініціали керівника)

_____ (назва підприємства, прізвище, ім'я та по батькові керівника)

ЗАЯВА

Просимо надати кредит _____

_____ (конкретна ціль одержання кредиту та перелік документів, що надаються позичальником)

Для забезпечення позики зобов'язуємося надати:

_____ (вид забезпечення, перелік документів, що надаються в підтвердження забезпечення)

Надаємо право банкові, згідно з терміновим зобов'язанням без особливого у кожному окремому випадку розпорядження списувати кошти з нашого розрахункового рахунка

№ _____ (номер розрахункового рахунка та реквізити установи банку, в якому відкрито розрахунковий рахунок)

З інструкціями про безготівкові розрахунки та про кредитування ознайомлені і зобов'язуємося їх виконувати.

Підписи:

Директор

М. П. Головний бухгалтер

Заповнюється банком

Дата одержання заяви « ___ » _____ 20__ р.

1. Загальна заборгованість перед банком _____ у тому числі:

основна заборгованість _____

заборгованість за процентами _____

2. Заборгованість за простроченими кредитами у тому числі:

основна заборгованість _____

заборгованість за процентами _____

Кредитний відділ _____

Додаток Д
Клопотання щодо надання кредиту
КЛОПОТАННЯ ДИРЕКЦІЇ КРЕДИТНОМУ
КОМІТЕТУ БАНКУ «ПРИВАТБАНК»
ЩОДО НАДАННЯ КРЕДИТУ
(у разі якщо сума кредиту перевищує встановлений граничний розмір)

1. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЗИЧАЛЬНИКА

- 1.1. Назва позичальника.
- 1.2. Ким зареєстровано, дата і номер реєстраційного свідоцтва.
- 1.3. Форма власності.
- 1.4. Засновники.
- 1.5. Зареєстрований капітал.
- 1.6. Основні види діяльності на наявність ліцензій на окремі види діяльності, що підлягають ліцензуванню, номери ліцензій, ким видані.
- 1.7. Юридична адреса та банківські реквізити.

2. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПОЗИЧАЛЬНИКА

- 2.1. Вартість основних засобів.
- 2.2. Обсяг власних обігових коштів.
- 2.3. Дебіторська заборгованість:
 - строкова;
 - прострочена.
- 2.4. Кредиторська заборгованість:
 - кредиторська заборгованість постачальників.
- 2.4.1. Заборгованість за строковими кредитами:
 - короткостроковими;
 - довгостроковими.
- 2.5. Платоспроможність позичальника.

3. ПОТРЕБА В КРЕДИТАХ

- 3.1. Мета кредиту, коротка характеристика заходу, що планується до кредитування.
- 3.2. Сума кредиту.
- 3.3. Строки погашення, періодичність погашення.
- 3.4. Розмір відсоткової ставки.
- 3.5. Строки сплати відсотків.
- 3.6. Джерела для сплати кредиту та відсотків.
- 3.7. Форма забезпечення.
- 3.8. Сума забезпечення.
- 3.9. Перелік майна, що передається в заставу.

4. КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЗИЧАЛЬНИКА

- 4.1. Чи є позичальник клієнтом банку, як часто користувався кредитом, чи своєчасно розраховувався з банком.

5. ЕКОНОМІЧНО ОБҐРУНТОВАНІ ВИСНОВКИ
ДИРЕКЦІЇ (ВІДДІЛЕННЯ) БАНКУ

Додаток Е
Кредитний договір

КРЕДИТНИЙ ДОГОВІР № _____

м. _____ « _____ » _____ 20__ р.

Акціонерний комерційний банк «Приватбанк» (надалі – Банк) в особі

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

який діє на підставі Статуту банку та довіреності від «___» _____ 20__ р.
№ _____, з однієї сторони, та _____

(назва підприємства)

(надалі – Позичальник) в особі

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

який діє на підставі _____,
з другої сторони, уклали цей Договір про таке.

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1.1. Банк надає Позичальнику кредит на _____

(зазначити на які цілі, номер та дата договору)

в сумі _____
(сума цифрами і літерами)

строком _____ місяців з _____ по _____ 20__ року зі
сплатою _____ відсотків річних.

2. УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТУ

2.1. Для забезпечення виконання Позичальником зобов'язань за цим
Договором Банком прийнято: _____ (вказати конкретно):

(укладений договір застави, договір поручительства (гарантія),

цінні папери, що здані на зберігання в Банк, інші документи)

2.2. Кредит, наданий Банком, забезпечується всім належним
Позичальнику майном та коштами, на які може бути звернуто стягнення в
порядку, встановленому законодавством України.

3. БАНК ЗОБОВ'ЯЗУЄТЬСЯ

3.1. Відкрити позичальнику позичковий рахунок № _____
для видачі кредиту.

3.2. Забезпечити Позичальника консультативними послугами з питань
виконання договору.

3.3. На підставі даних бухгалтерської звітності аналізувати кредитоспроможність Позичальника, перевіряти забезпеченість та цільове використання кредиту і вносити пропозиції про подальші відносини з Позичальником.

4. ПОЗИЧАЛЬНИК ЗОБОВ'ЯЗУЄТЬСЯ

4.1. Використати кредит на зазначені у договорі цілі, повернути одержаний кредит та сплатити нараховані Банком відсотки за його користування зі свого розрахункового рахунка № _____ в такі строки
_____ (установа банку Позичальника)

Відсотки за кредит Позичальник сплачує платіжним дорученням на рахунок доходів Банку № _____ до _____ числа кожного місяця.

4.2. Кошти для погашення заборгованості в першу чергу направляти для сплати відсотків за кредит, потім – простроченої заборгованості. Сума, що залишилася, направляється для погашення кредиту.

4.3. За порушення строків повернення кредиту і сплати відсотків за кредит сплачувати Банку додатково до встановленої відсоткової ставки за кредит пеню в розмірі _____ відсотків від суми простроченого платежу за кожний день прострочення.

4.4. Сплатити Банку у зазначеному Банком порядку штраф у розмірі _____ відсотків від суми кредитних коштів, що використані не за цільовим призначенням.

5. БАНК МАЄ ПРАВО

5.1. Дозволяти за клопотанням Позичальника за умов наявності вільних кредитних ресурсів, перенесення строків повернення кредиту зі стягненням підвищеної відсоткової ставки в розмірі _____ відсотків річних.

5.2. Проводити перевірку забезпечення кредиту, а також перевірку цільового використання кредитів на місці у позичальника.

5.3. У разі виявлення нецільового використання кредитів стягувати з позичальника штраф у розмірі _____ відсотків від суми кредитних коштів, що використані не за цільовим призначенням.

5.4. У разі недодержання Позичальником умов кредитного договору розірвати договір і достроково стягнути кредит зі сплатою штрафу в розмірі _____ відсотків від суми позички.

6. ПОЗИЧАЛЬНИК МАЄ ПРАВО

6.1. Достроково погашати кредит і сплачувати відсотки за кредит.

6.2. Достроково розірвати договір, повністю повернувши одержаний кредит, включаючи відсотки за користування ним, повідомивши про це Банк не пізніше ніж за 5 днів.

7. ОСОБЛИВІ УМОВИ

8. ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ ТА РЕКВІЗИТИ

Додаток Ж

ДОГОВІР ЗАСТАВИ № _____

м. _____ « _____ » _____ 200 р.

Банк «Приватбанк» (далі – Заставоутримувач) в особі _____

(посада, ім'я та по батькові керівника установи, філії банку «Приватбанк»)

який діє на підставі Статуту банку та довіреності від «__» _____ 200 р.

№ ____, з однієї сторони, і _____
(назва підприємства)

(далі – Заставник) в особі _____
(посада, прізвище, ім'я по батькові керівника)

який діє на підставі Статуту, з другої сторони, уклали цей Договір про таке:

ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1. Цей Договір забезпечує виконання Заставником зобов'язань перед заставоутримувачем, що випливають з кредитного договору № ____ від «__» _____ 20__ р., укладеного між заставоутримувачем та _____, за умовами якого _____ зобов'язаний Заставоутримувачу до «__» _____ 200__ р. повернути позичку в розмірі _____ гривень, до «__» _____ 20__ р. сплатити _____ відсотків річних за користування нею, а також пеню у випадках, передбачених кредитним та цим договорами.

2. Предметом застави є таке майно (далі – Майно):

_____ - оцінюється сторонами у _____ гривень.

Загальна кількість Майна, вказана в цьому пункті Договору, оцінюється сторонами у _____ гривень.

3. Майно буде зберігатися у _____ за адресою _____.

На строк дії Договору Майно залишається у заставника під замком та печаткою Заставоутримувача.

4. Майно є власністю заставника згідно з _____

5. Заставник засвідчує, що:

5.1. На підставах, передбачених законодавством України, він має право заставляти та відчужувати Майно.

5.2. Майно не знаходиться у спільній частковій власності, не є часткою, паєм.

ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ СТОРІН

7. Заставоутримувач має право:

7.1. Без будь-яких обмежень зі сторони заставника (або третьої особи, у якої знаходиться Майно) перевіряти документально та фактично наявність, розмір, стан та умови збереження Майна.

8. Заставоутримувач зобов'язується без зволікань зняти замок та печатку (знак, що засвідчує заставу), як тільки _____ виконає свої зобов'язання у повному обсязі за кредитним договором, вказаним у п. 1 цього Договору.

9. Заставник зобов'язаний:

9.1. Сплачувати передбачені законодавством податки та збори, пов'язані з Майном, яке передано у заставу.

9.2. Не розпоряджатись (не відчужувати, не заставляти і не закладати, не передавати у користування і найму (оренду) Майно без письмової згоди заставоутримувача.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН

10. У разі невиконання або неналежного виконання зобов'язань, передбачених цим Договором, винна сторона відшкодовує іншій стороні усі завдані у зв'язку з цим збитки.

ДОДАТКОВІ УМОВИ

Юридичні адреси, банківські реквізити і підписи сторін.

Додаток И
ДОГОВІР
ПРО ЗАСТАВУ НЕРУХОМОГО МАЙНА (ПОТЕКУ)

м. _____ «___» _____ 200__ р.

_____ банк, далі «Заставоутримувач», в особі начальника (керуючого) _____, діючого на підставі _____ та довіреності № _____ від «___» _____ 20__ р., з однієї сторони, та _____ далі «Заставник», в особі _____, діючого на підставі _____ з другої сторони, уклали цей договір про таке:

ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1. Цей договір забезпечує вимогу Заставоутримувача, що впливає з кредитного договору № _____ від «___» _____ 200__ р. укладеного між Заставоутримувачем, за умовами якого Заставник зобов'язаний Заставоутримувачу до «___» _____ 200__ р. повернути позичку у розмірі _____ гривень, до «___» _____ 20__ р. сплатити _____ процентів річних за її користування, а також неустойку у розмірі і у випадках, передбачених кредитним та цим договорами.

ПРИКЛАД 1.

Цей Договір забезпечує вимогу Заставоутримувача, що впливає з кредитного договору № _____ від «___» _____ 20__ р., укладеного між Заставоутримувачем та _____ майновим поручителем якого є Заставник, за умовами якого зобов'язаний Заставоутримувачу до «___» _____ 200__ р. повернути позичку у розмірі _____ гривень до «___» _____ 200__ р. сплатити _____ процентів річних за її користування, а також неустойку у розмірі у випадках, передбачених кредитним та цим договорами.

2. Предметом іпотеки є: _____ (Майно)

(Цей пункт договору містить опис, оцінку та місцезнаходження Майна, без зазначення яких договір може бути визнано недійсним)

ПРИКЛАД 2.

Предметом іпотеки є нерухоме майно: двоповерховий будинок, який розташований у місті Києві по вулиці Кримська, 12. На першому поверсі вказаний будинок має 5 приміщень загальною площею 250 (двісті п'ятдесят) квадратних метрів по 50 (п'ятдесят) квадратних метрів кожне та підсобне приміщення 10 (десять) квадратних метрів; на другому поверсі вказаний будинок має 1 (одну) трикімнатну квартиру загальною площею 240 (двісті сорок) квадратних метрів, з них 2 кімнати по 70 (сімдесят) квадратних метрів кожна, 1 (одна) кімната 30 (тридцять) квадратних метрів, коридор 15 (п'ятнадцять) квадратних метрів, санвузол та ванна кімната суміжні загальною площею 15 (п'ятнадцять) квадратних метрів. Інвентарна оцінка будинку становить _____ грн, балансова ціна становить _____ грн. Сторони цього договору оцінюють майно у _____ грн.

(Основні положення, які повинні знайти відображення при складанні цього пункту договору: опис Майна; оцінка Майна; місцезнаходження майна; невіддільні плоди Майна).

Застава майна може містити і відокремлені плоди, але у випадках, межах та порядку, передбачених законом чи договором.

3. Майно є власністю Заставника згідно з _____

(повинні бути вказані правоустановчі документи, тобто на підставі яких, відповідно до окремих випадків у заставника виникло право власності на Майно, що передається у заставу)

ПРИКЛАД.

За Заставником (державним підприємством) Майно, що є у комунальній власності, закріплене на праві повного господарського відання відповідно до _____. Функції з управління майном здійснює місцева Рада народних депутатів _____ з _____, яка дала згоду на укладення договору.

У зв'язку з можливістю приватизації, банкрутства тощо Заставник про Договір попередив орган приватизації та свій трудовий колектив.

4. Заставник засвідчує, що:

4.1. Майно вже є заставним забезпеченням іншого зобов'язання Заставника згідно з договором застави № _____ від «___» _____ 200__ р. з _____ про _____

(характер та розмір забезпечення)

(Якщо предметом застави стає Майно, яке вже є заставним забезпеченням іншого зобов'язання (боргу), заставне право попереднього Заставоутримувача (попередніх заставоутримувачів) зберігає силу. Вимоги Заставоутримувача, у якого право застави виникло пізніше, задовольняються з вартості предмета застави після повного забезпечення вимог попередніх Заставоутримувачів. Заставник зобов'язаний повідомити кожного із Заставоутримувачів про всі попередні застави, а також про характер та розмір забезпечених цими заставами зобов'язань. Заставник зобов'язаний відшкодувати збитки, що виникли у будь-якого з його Заставоутримувачів внаслідок невиконання ним його зобов'язання).

4.2. На підставах, передбачених законами України, він має право відчужувати Майно.

4.3. На підставах, передбачених законодавчими актами України, на майно може бути звернене стягнення.

4.4. Майно не підлягає вилученню і вільне від зобов'язань, крім тих що передбачені Договором. (Крім випадків, коли предметом стає майно, яке вже є предметом застави іншого зобов'язання).

4.5. До Заставника не пред'явлені і не будуть пред'явлені майнові позови, пов'язані з вилученням Майна.

4.6. Майно не занесене і не підлягає занесенню до Державного реєстру національного культурного надбання.

4.7. Майно не знаходиться у спільній частковій власності, не є часткою, паєм.

ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ СТОPIН

5. Заставоутримувач має право:

5.1. Без будь-яких обмежень зі сторони Заставника (або третьої особи, у якій знаходиться Майно), перевіряти документально та фактично наявність, розмір, стан і умови збереження майна.

5.2. Вимагати від Заставника вжиття заходів, необхідних для збереження майна.

6. Заставоутримувач зобов'язаний:

(На Заставоутримувача, який має та користується нерухомим майном або його часткою, наприклад, складом чи консигнаційним складом, може бути покладено обов'язок не перешкоджати умовам обробки товарів, що завозяться на частину складу, якою користується Заставник або обов'язок приймати грузи та товари, що приходять на склад за договорами, укладеними до укладення договору іпотеки).

7. Заставник має право:

7.1. Лише за наявності письмової згоди Заставоутримувача реалізувати Майно, з переведенням на набувача боргу, передбаченого договором _____, укладеним «__» _____ 200__ р. між Заставоутримувачем та _____

7.2. Лише за наявності письмової згоди Заставоутримувача передавати майно в оренду.

8. Заставник має право:

8.1. Вживати заходи, необхідні для збереження майна: охоплюючи проведення в разі необхідності поточного ремонту, а також капітального ремонту у такий термін: _____

(Залежно від предмета іпотеки та його цільового призначення і використання ці заходи встановлюються умовами договору. Наприклад: встановлення засобів протипожежної безпеки, забезпечення цілодобової охорони Майна, укладання договорів з відповідними організаціями).

8.2. На період фактичної дії договору іпотеки страхувати за свій рахунок предмет іпотеки у повному обсязі на користь Заставоутримувача.

8.3. Для укладення Договору, як його невід'ємну частину, передати Заставоутримувачу такі документи:

- а) правоустановчі документи;
- б) договір страхування та страхове свідоцтво (сертифікат);
- в) докази згоди органу, що управляє Майном на укладання Договору, а також повідомлення органів приватизації та трудового колективу;
(Застосовується для державних підприємств)
- г) виписки з Книги запису застав;
- д) установчі документи, свідоцтво про реєстрацію та нотаріально засвідчені примірники підписів своїх службових осіб.
(Якщо Заставник є майновим поручителем)

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН

9. За невиконання чи неналежне виконання п. _____, п. __, Заставник сплачує на користь Заставоутримувача штраф у розмірі

(Умова про неустойку (штраф, пеню) повинна бути включена до договору. Розмір неустойки визначається сторонами Договору)

РИЗИК ЗАГИБЕЛІ ТА ЗІПСУВАННЯ МАЙНА

10. Ризик випадкової загибелі Майна або його випадкового зіпсування несе Заставник.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСТАВЛЕНОГО МАЙНА

11. Реалізація Майна, на яке звернено стягнення, проводиться самостійно протягом _____ днів.

12. Якщо _____ протягом _____ днів не реалізовано майно, воно переходить до Заставоутримувача за початковою ціною.

ДОДАТКОВІ УМОВИ ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ ТА РЕКВІЗИТИ СТОРІН

Додаток К
ДОГОВІР ПРО ЗАСТАВУ ТОВАРІВ В ОБОРОТІ (ПЕРЕРОБЦІ)

м. _____ «__» _____ 20__ р.

_____ банк, далі «Заставоутримувач», в особі начальника (керуючого) _____, діючого на підставі _____ та довіреності № ____ від «__» _____ 20__ р., з однієї сторони, та _____ далі «Заставник», в особі _____, діючого на підставі _____ з другої сторони, уклали цей договір про таке:

ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1. Цей Договір забезпечує вимогу Заставоутримувача, що впливає з кредитного договору № _____ від «__» _____ 20__ р., укладеного між Заставоутримувачем та _____, за умовами якого _____ зобов'язаний Заставоутримувачу до «__» _____ 20__ р. повернути позичку у розмірі _____ гривень, до «__» _____ 20__ р. сплатити _____ процентів річних за її користування, а також неустойку у розмірі і у випадках, передбачених кредитним та цим договорами.

ПРИКЛАД 1.

Цей Договір забезпечує вимогу Заставоутримувача, що слідує з кредитного договору № _____ від «__» _____ 20__ р. укладеного між Заставоутримувачем та «_____», майновим поручителем якого є Заставник, за умовами якого _____ зобов'язаний Заставоутримувачу до «__» _____ 20__ р. повернути позичку у розмірі _____ гривень до «__» _____ 20__ р. сплатити _____ процентів річних за її користування, а також неустойку у розмірі у випадках, передбачених кредитним та цим договорами.

Цей варіант застосовується у випадку, коли заставником за зобов'язанням позичальника виступає третя особа, яка відповідно до ч. 2. ст. 11 Закону України «Про заставу» називається майновим поручителем.

2. Предметом застави товарів в обороті (товарів у переробці) є:

_____ (сировина, готова продукція напівфабрикати, тощо. Проводиться опис, оцінення та місцезнаходження майна. Для договору на застави товарів в обороті або у переробці Закон вимагає передбачити й інші обов'язкові умови: визначити вид товару, інші його родові ознаки, загальну вартість предмета застави, місце, в якому він знаходиться, види товарів, якими може бути замінено предмет застави, без зазначення яких договір може бути визнано недійсним)

Сторони цього Договору оцінюють Майно у _____.
Місцезнаходження Майна: залізнична станція _____.

3. Майно є власністю Заставника згідно з _____

ПРИКЛАД 2.

Заставнику Майно і право застави на це Майно передано згідно з договором № _____ від «__» _____ 20__ р. _____

(назва власника майна)

який є власником Майна на підставі _____.

(Такими правоустановчими документами можуть бути договір поставки, купівлі-продажу, акт про прийняття Майна; товарно-транспортні документи (залізнична накладна, транспортна накладна) складська довідка та інші. Але потрібно пам'ятати, що у транспортних накладних обов'язково вказується вантажоотримувач, який не завжди є власником Майна).

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН

4. Заставоутримувач зобов'язується:

4.1. Без будь-яких обмежень зі сторони Заставника (або третьої особи, у якої знаходиться Майно), перевіряти документально та фактично наявність, розмір, стан і умови збереження майна.

4.2. Вимагати від Заставника вжиття заходів, необхідних для збереження майна.

5. Заставник зобов'язаний:

5.1. За _____ днів до відчуження Майна попередити про це Заставоутримувача.

5.2. При відчуженні майна замінити його іншим майном, а саме: _____

_____ або _____, на яке Заставник повинен мати право власності до відчуження Майна.

При заставі товарів в обороті або у переробці Заставник зберігає за собою право володіти, користуватись та розпоряджатись ними.)

5.3. Застрахувати майно від ризиків _____ за вартістю у 120 процентів від вказаної в цьому Договорі його оцінки (п. 2).

5.4. Для укладання Договору, як його невід'ємну частину, передати Заставоутримувачу такі документи:

а) копії документів, передбачених п. 3, або тих, які підтверджують право власності на Майно,

б) виписки з Книги запису Застав;

в) установчі документи, свідоцтво про реєстрацію та нотаріально засвідчені примірники підписів своїх службових осіб;

г) страховий поліс, що посвідчує страхування заставленого Майна.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН

6. За невиконання чи неналежне виконання п. ____, п. ____, Заставник сплачує на користь Заставоутримувача штраф у розмірі _____.
(Розмір неустойки визначається сторонами).

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСТАВЛЕНОГО МАЙНА

7. Майно, на яке звернено стягнення реалізується _____ самостійно протягом 5 днів.

8. Якщо Майно не реалізоване _____ протягом 15 днів, Заставоутримувач реалізує його самостійно і самостійно встановлює при цьому на Майно ціну (Сторони можуть домовитись і про інший порядок реалізації Майна).

ДОДАТКОВІ УМОВИ

ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ ТА РЕКВІЗИТИ СТОРІН

Додаток Л
ДОГОВІР ЗАСТАВИ МАЙНОВИХ ПРАВ

м. _____ «__» _____ 20__ р.

(назва установи банку)

в особі _____ діючого на підставі
(П.І.П., посада керівника)

статуту, далі «Заставоутримувач», з одного боку та
_____ в особі _____,
(найменування) (П.І.П., посада керівника)

далі «Заставник», з другого боку, уклали цей Договір про:

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1.1. Заставник передає в заставу Заставоутримувачу право вимоги по зобов'язаннях _____, які належать йому в момент укладання цього договору, та в яких він виступає кредитором, а також право вимоги по зобов'язаннях _____, які можуть виникнути в майбутньому.

1.2. Боржником відносно до Заставника є: _____ (найменування, юридична адреса, платіжні реквізити)

1.3. Вартість предмета застави становить _____ гривень.
(прописом)

**2. СТРОК ТА ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ОBOB'ЯЗКІВ,
ЗАБЕЗПЕЧЕНИХ ЗАСТАВОЮ**

2.1. Виконання зобов'язання застави є погашення кредиту Заставником згідно з Кредитним договором № _____ від «__» _____ 20__ р.

2.2. Заставоутримувач набуває право звернення стягнення на предмет застави або його відчуження у випадку, якщо в момент настання строку виконання зобов'язання, забезпеченого заставою, воно не буде виконане повністю.

2.3. У випадку, якщо Боржник Заставника виконає своє зобов'язання раніше, ніж Заставник виконає зобов'язання забезпеченого заставою, все отримане при цьому Заставником стає предметом застави.

3. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ СТОРІН

3.1. Заставник повинен письмово повідомити боржника про факт передачі в заставу права вимоги, згідно з цим Договором.

3.2. При порушенні умов цього Договору Заставоутримувач має право в односторонньому порядку розірвати його, письмово повідомивши Заставника, та провести відчуження предмета застави у встановленому законом порядку.

4. СТРОК ДІЇ ДОГОВОРУ

4.1. Цей Договір вступає в силу після його підписання сторонами і є невід'ємною частиною Кредитного договору № _____ від «__» _____ 20__ р.

5. ІНШІ УМОВИ

ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ ТА РЕКВІЗИТИ СТОРІН

Додаток М
ДОГОВІР ПРО ЗАСТАВУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

м. _____ «__» _____ 200__ р.
_____ банк, далі «Заставоутримувач», в особі начальника
(керуючого) _____, діючого
на підставі _____ та довіреності № ____ від «__» _____ 20__ р.,
з однієї сторони, та _____
далі «Заставник», в особі _____, діючого на підставі
_____ з другої сторони, уклали цей договір про таке:

ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1. Цей Договір забезпечує вимогу Заставоутримувача, що впливає з кредитного договору № _____ від «__» _____ 200__ р., укладеного між Заставоутримувачем та _____, за умовами якого _____ зобов'язаний Заставоутримувачу до «__» _____ 20__ р. повернути позичку у розмірі _____ гривень, до «__» _____ 20__ р. сплатити _____ процентів річних за її користування, а також неустойку у розмірі і у випадках, передбачених цим договором.

2. Предметом застави є:

_____ (види цінних паперів: акції, облігації внутрішніх державних і місцевих позик; облігації підприємств; казначейські зобов'язання держави; ощадні сертифікати; векселі; приватизаційні папери, а також інвестиційні сертифікати)

ПРИКЛАД 1.

Предметом застави є прості акції на пред'явника, відкритого акціонерного товариства _____, що зареєстроване «__» _____ 20__ р. під реєстраційним номером у _____ виконкомі Ради народних депутатів, свідоцтво про реєстрацію № _____ від «__» _____ 200__ р. Випуск акцій зареєстровано у _____ «__» _____ 200__ р.

Всі акції серії _____ та номери 000001, 000002, 000003, 000004, 000005. Номінальна вартість акції _____ гривень.

Всі акції оцінюються сторонами у _____ гривень. До акцій додаються купонні листи на виплату дивідендів, порядкові номери яких _____ рік виплати дивідендів

3. Цінні папери є власністю Заставника згідно з _____

(В цьому пункті описуються правоустановчі документи, які засвідчують право власності на цінні папери. Для акцій це може бути установчий договір про створення акціонерного товариства чи договір-заявка на підписку і придбання або на купівлю акцій тощо)

ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН

4. Заставоутримувач зобов'язується:

4.1. Без попереднього письмового повідомлення Заставоутримувача не відчужувати цінні папери.

4.2. За _____ днів до відчуження цінних паперів замінити їх іншими цінними паперами, а саме: _____

4.3. Передати разом з цінними паперами купонні листи на виплату дивідендів та сертифікати на сумарну номінальну вартість.

4.4. Без попередньої письмової згоди Заставоутримувача утримуватись від дій, пов'язаних з поверненням цінних паперів з депозиту нотаріальної контори (або банку), куди вони передані на зберігання.

4.5. Для укладання Договору, як його невід'ємну частину, передати Заставоутримувачу такі документи:

а) протоколи рішень загальних зборів акціонерів про випуск цінних паперів, що підтверджують права Заставника на цінні папери;

5. Заставоутримувач зобов'язується передати Заставнику заставлені цінні папери протягом 1 доби з дати виконання _____ своїх зобов'язань за кредитним договором, вказаним у п. 1 цього Договору.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН

6. За невиконання чи неналежне виконання п.____, п.____, Заставник сплачує на користь Заставоутримувача штраф у розмірі _____.

(Розмір неустойки визначається сторонами Договору).

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСТАВЛЕНИХ ПАПЕРІВ

7. Реалізація цінних паперів, на які звернено стягнення, відбувається у порядку, передбаченому діючим законодавством.

8. Якщо протягом 15 днів цінні папери не реалізовані, вони переходять у власність Заставоутримувача за номінальною вартістю.

(Сторони можуть домовитись і про інший порядок реалізації цінних паперів).

ДОДАТКОВІ УМОВИ

ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ ТА РЕКВІЗИТИ СТОРІН

Навчальне видання

**Коваль Наталія Олегівна
Спіфанова Ірина Юріївна**

БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Практикум

Редактори: Т. Старічек
Є. Плетньова

Оригінал-макет підготовлено І. Спіфановою

Підписано до друку 03.10.2017 р.
Формат 29,7x42¼ . Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 4,91. Зам. № 2017-362.
Наклад 50 (1-й запуск 1–20) пр.

Видавець та виготовлювач
інформаційний редакційно-видавничий центр.
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Хмельницьке шосе, 95,
м. Вінниця, 21021.
Тел. (0432) 59-85-32, 59-87-38.
press.vntu.edu.ua
E-mail: kivc.vntu@gmail.com.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.